

ಇತಿ ಜಾಣ್ಯಾತಾ ಗುಣದೋಷಂ ದರ್ಶನರಕ್ತು ಧರತಭಾವೇನ ।

ಸಾರಂ ಗುಣರತ್ನಾಂ ಸೋಽಪಾನಂ ಪ್ರಥಮಂ ನೋಷಣ್ಯಃ ॥ ೧೪೯ ॥

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲೆ ಮುನಿಯೇ ! ನಿನು ‘ಇತಿ’ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ವೇಕ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮದ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಮೃದ್ಧಿರೂಪದ ರಕ್ತನನ್ನು ಭಾವ ಪ್ರಾರ್ಥಕ ಧಾರಣಮಾಡು. ಇದು ಗುಣರೂಪದ ರಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವಿದೆ ಮತ್ತು ಹೊಕ್ಕೊಪಮಂದಿರದ ಹೊದಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಿದೆ. ಎಂದರೆ ಹತ್ತುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ಸೋಽಪಾನವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—(ಗ್ರಹಸ್ತರ ದಾನ ಪೂಜಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುನಿಗಳ ಮಹಾವರತ ಶೀಲಸಂಯಮಾದಿಗಳೆಂದು) ಅದೆಮೌ ವ್ಯವಹಾರ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಅಂಗಗಳನೆ, ಅನೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿರೂಪದ ಸಾರವಿದೆ, ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲವು ಸಫಲವಿನೆ, ಅದುದರಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಮೃದ್ಧಿರೂಪವನ್ನು ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ॥ ೧೪೯ ॥

ಯಾವ ಜೀವನು ಜೀವ ಪದಾರ್ಥದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರ ಭಾವನೆಮಾಡುವನು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವನು, ತನ್ನನ್ನು ಜೀವಪದಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅನುಭವದ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರತೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿರೂಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈಗ ಆ ಜೀವಪದಾರ್ಥವು ಹೇಗೆಯೆಂಬುದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಕತ್ತಾ ಭೋಽಿ ಅಮುತ್ತೋ ಸರೀರಮಿತ್ತೋ ಅಣಾಇಣಿಹಣೋಯ ।

ದಂಸಣಾಣಾಣಂವಂಗೋ ಐಂದಿಂತ್ಯೋ ಜಿಣವರಿಂದೇಹಿಂ ॥ ೧೪೯ ॥

ಕತ್ತಾ ಭೋಽಿ ಅಮುತ್ತೋ ಶರೀರಮಾತ್ರಃ ಅನಾದಿನಿಧನಃ ಚ ।

ದರ್ಶನಜಾಣನೋಪಯೋಗಃ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ಜಿನವರೀಂದ್ರ್ಯಃ ॥ ೧೪೯ ॥

ಅರ್ಥ :—‘ಜೀವ’ ನಾಮದ ಪದಾರ್ಥವು ಕತ್ತರ್ವಿದೆ, ಭೋಽಕ್ತ್ಯಾವಿದೆ, ಅಮುತ್ತಿರ್ವಿದೆ, ಶರೀರಪ್ರಮಾಣವಿದೆ, ಅನಾದಿನಿಧನವಿದೆ, ದರ್ಶನ-ಜಾಣನ ಉಪಯೋಗವ್ಯಾಪ್ತಿದ್ವಿದೆಯೆಂದು ಜಿನವರೀಂದ್ರಾದ ವಿಶರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಇಲ್ಲಿ ‘ಜೀವ’ ನಾಮದ ಪದಾರ್ಥದ ಆರು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಅವುಗಳ ಅಶಯ ಹೇಗೆಂದೆ—

ಗ) ‘ಕತ್ತರ್ವ’ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನಿಕ್ಯಯನಯದಿಂದಂತೂ ಅಜಾಣನ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಶುದ್ಧ ಭಾವಗಳ ಕತ್ತರ್ವ ತಾನೇ ಇದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಯಾದಿಂದ ಜಾಣನಾವರಣ ಹೊದಲಾದ ಪುದ್ದಲ ಕರ್ಮಗಳ ಕತ್ತರ್ವವಿದೆ ಯಾಗೂ ಶುದ್ಧನಯಾದಿಂದ ತನ್ನ ಶುದ್ಧಭಾವಗಳ ಕತ್ತರ್ವವಿದೆ.

ಅನಾದಿನಿಧನ ಶರೀರಪ್ರಮಾಣ ಅಮುತ್ತಿರ್ವಿದೆ ಕತ್ತಾ ಭೋಽಿ ಮೂಲಿದೆ ।

ಜಾಣವರ್ದಕಮೋಪಯೋಗಮಯ ಜೀವನೆಂದು ಜಿನವರೀಂದ್ರ ಹೇಳಿರುವರು ॥ ೧೪೯ ॥

ಗ ‘ಜೀವೋ ಐಂದಿಂತ್ಯೋ’ ಎಂಬ ಸಾಂಕೇತಿಕವಿದೆ.

ಗ ‘ಜೀವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ’ ಎಂಬ ಸಾಂಕೇತಿಕವಿದೆ.

೨) ‘ಭೀಂಕ್ತ್ರ್ಯ’ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನಿಶ್ಚಯನಯಾದಿಂದಂತೂ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನವನುಯಂತಾದ ಜೀತನಾಭಾವದ ಭೀಂಕ್ತ್ರ್ಯವಿದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರನಯಾದಿಂದ ಪ್ರದ್ವಲಕಮಾದ ಫಲವಾದ ಆ ಸುಖ-ದುಃಖ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭೀಂಕ್ತ್ರ್ಯವಿದೆ.

೩) ‘ಅಮೂರ್ತಿಕ’ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನಿಶ್ಚಯಾದಿಂದಂತೂ ಸ್ವರ್ಥ, ರಸ, ಗಂಧ, ವಣ, ಶಬ್ದ ಇವು ಪ್ರದ್ವಲದ ಗುಣವಯಾರ್ಥಗಳಿವೆ, ತವುಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿ ಅಮೂರ್ತಿಕವಿದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲಾಯವರಿಗೆ ಪ್ರದ್ವಲಕಮಾದಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ‘ಮೂರ್ತಿಕ’ವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೪) ‘ತರೀರಪ್ರಮಾಣ’ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನಿಶ್ಚಯಾದಿಂದಂತೂ ಆಸಂಖ್ಯಾತಪ್ರದೇಶಿ ಲೋಕ ಸ್ವಮಾಣವಿದೆ, ಅದರೆ ಸಂಕೋಚ-ವಿಸೂಲಿತಕ್ಕಿಂತೆಯಿಂದ ತರೀರಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ-ಪ್ರದೇಶಪ್ರಮಾಣದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

೫) ‘ಅನಾದಿನಿಧನ’ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ಸರ್ವಾಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಮೇಲಂತೂ ಉತ್ತಮ ವಾಗುತ್ತದೆ-ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದಾಗ್ಯಾ ದ್ರವ್ಯದ್ವಾತ್ಮಿಯಿಂದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ಅನಾದಿನಿಧನ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಿರುತ್ತದೆ.

೬) ‘ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ ಉಪಯೋಗಸಹಿತ’ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನೋಡುವ ತಿಳಿಯುವರೂಪದ ಉಪಯೋಗಸ್ವರೂಪ ಜೀತನಾರೂಪವಿದೆ.

ಅನ್ಯಮತಿಗಳು ಅನ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸರ್ವಧಾ ಏಕಾಂತರೂಪವಾಗಿ ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರ ನಿರೇಧವನ್ನೂ ಈ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಾಂಖ್ಯಮತಿಗಳು ಸರ್ವಧಾ ಅಕರ್ತ್ರವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ‘ಕರ್ತ್ರ’ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಅವರ ನಿರೇಧವಿದೆ. ಬೌದ್ಧಮತಿಗಳು ಕ್ಷಣಿಕವನ್ನು ಮನ್ಮಿಸಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಬೇರೆಯಾದ್ದಾಗೆ ಮತ್ತು ಭೀಂಗಸುವವನು ಬೇರೆಯಾದ್ದಾಗೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ‘ಭೀಂಕ್ತ್ರ್ಯ’ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಇದರ ನಿರೇಧವಿದೆ. ಯಾವ ಜೀವನು ಕರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಅದೇ ಜೀವನು ಭೀಂಗಸುತ್ತಾನೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಬೌದ್ಧಮತಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯ ನಿರೇಧವಿದೆ. ಮೀರೂಂಸರ್ಕ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ತರೀರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಕವೆಂದೇ ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ, ‘ಅಮೂರ್ತಿಕ’ವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರ ನಿರೇಧವಿದೆ. ಸ್ನೇಯಾಯಿಕ, ವೈಶಿಷ್ಟಿಕ, ವೇದಾಂತಿ ಮೊದಲಾದವರು ಸರ್ವಧಾ, ಸರ್ವಾತ್ಮವಕವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ ‘ತರೀರಪ್ರಮಾಣ’ವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರ ನಿರೇಧವಿದೆ. ಬೌದ್ಧಮತಿಗಳು ಸರ್ವಧಾ ಕ್ಷಣಾವ್ಯಾಯಿಯಿಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ ‘ಅನಾದಿನಿಧನ’ವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರ ನಿರೇಧವಿದೆ. ಸಾಂಖ್ಯಮತಿಗಳು ಜ್ಞಾನರಹಿತ ಜೀತನಾಮಾತ್ರವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸ್ನೇಯಾಯಿಕ, ವೈಶಿಷ್ಟಿಕರು ಗುಣ-ಗುಣಿಯ ಸರ್ವಧಾ ಭೀದ ಮನ್ಮಿಸಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜೀವದ ಸರ್ವಧಾ ಭೀದ ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ, ಬೌದ್ಧಮತದ ವಿಶೇಷ ‘ವಿಜ್ಞಾನಾದ್ವೈತವಾದಿ’ಗಳು ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತಿಗಳು ಜ್ಞಾನದ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ‘ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಾಲುಪಯೋಗಮಯಿ’ಯಿಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇವರೆಲ್ಲರ ನಿರೇಧವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವಜ್ಞರು ಹೇಳಿರುವ ಜೀವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮನ್ಮಿಸಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ರುಚಿ, ಪ್ರತೀತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಜೀವವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅಜೀವ ಪದಾರ್ಥ ಕೂಡ ತಿಳಿದುಬಂತ್ತದೆ, ಅಜೀವನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವವೆಂಬ ಹೇಬರು ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅಜೀವದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಿದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅದರ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಆಗಮನ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅಜೀವ ಪದಾರ್ಥದ

ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಇವರಿಂದ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಅನ್ಯ ಆಸ್ತಿ, ಬಂಧ, ಸಂವರ, ನಿಜರೆ, ಮೋಕ್ಷ ಈ ಭಾವಗಳ ಪ್ರಪ್ರತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗಮಾದ ಅನುಸಾರ ಇವರಿಂದ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕ್ರಿಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಮ್ಮಗ್ನಿ ಈನದ ಸಾರ್ಥಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. || ೧೪ ||

ಈ ಜೀವನು ‘ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ ಖಪಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ’, ಆದರೆ ಅನಾದಿ ಪೌದ್ದಲಿಕ ಕರ್ಮದ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಇವನೆ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನದ ಪೂರ್ಣತೆಯಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನಗಳು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಆದರಲ್ಲೂ ಆಜ್ಞಾನದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಇಷ್ಟ-ಅನಿಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿ ರೂಪವಾದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹ ಭಾವಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೆಲುವತೆಯಾಗಿ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಾದಾಗ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ-ಸುಖ-ವೀರ್ಯದ ಫಾರಕಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶನಾಡುತ್ತಾನೆಯೆಂದು ಈಗ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು,—

ದಂಸಣಾಣಾವರಣಂ ವೋಹಿಣಿಯಂ ಅಂತರಾಜಿಯಂ ಕರ್ಮಂ ।

ಉಪ್ತಿವಿಷಾ ಭವಿಯಜೀವೋ ಸಮ್ಮಂ ಜಿಣಭಾವಣಾಜುತ್ತೋ ॥ ೧೫ ॥

ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಾವರಣಂ ನೋಹಿಣಿಯಂ ಅಂತರಾಯಿಕಂ ಕರ್ಮ ।

ನಿಷ್ಣಾಪಯತಿ ಭವ್ಯಜೀವಾ ಸಮ್ಮಂ ಜಿನಭಾವಣಾಯುಕ್ತಃ ॥ ೧೬ ॥

ಅಭ್ಯರ್ಥ :—ಸಮ್ಮಂ ಪ್ರಕಾರ ಜಿನಭಾವನೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಿರುವ ಭವ್ಯಜೆನನು ಜ್ಞಾನಾವರಣ. ದರ್ಶನಾವರಣ, ಮೋಹನಿಯಾ, ಅಂತರಾಯನೆಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ಫಾಲಿಕರ್ಮಗಳ ನಿಷ್ಣಾಪನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಭ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾಧರ್ಥ :—ದರ್ಶನದ ಫಾಲಿಕವು ದರ್ಶನಾವರಣ ಕರ್ಮವಿದೆ, ಜ್ಞಾನದ ಫಾಲಿಕವು ಜ್ಞಾನಾವರಣ, ಕರ್ಮವಿದೆ, ಸುಖದ ಫಾಲಿಕವು ನೋಹಿಣಿಯಾ ಕರ್ಮವಿದೆ, ವೀರ್ಯದ ಫಾಲಿಕವು ಅಂತರಾಯ ಕರ್ಮವಿದೆ. ಇವರಿಂದ ನಾಶವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಸಮ್ಮಂ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಜಿನಭಾವನೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಎಂದರೆ ಜಿನಾಜ್ಞಿಯನ್ನು ಮನ್ಮಿಸಿ, ಜೀವ-ಅಜೀವ ವೇದಲಾದ ತತ್ತ್ವಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ ಕ್ರಿಂತೆಯುಳ್ಳವ ನಾದ ಜೀವನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜಿನಾಜ್ಞಿಯನ್ನು ಮನ್ಮಿಸಿ ಯಥಾರ್ಥ ಕ್ರಿಂತೆ ಮಾಡಿರಿಂದು ಈ ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೧೭ ॥

ಈ ಫಾಲಿಕರ್ಮಗಳು ನಾಶನಾಗಿ ಹೋದಮೇಲೆ ‘ಅನಂತಚತುಷ್ಪತಿ’ಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು ವೆಯೆಂಬು ದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳಬೇಕು,—

ಬಲಸೋಕ್ಷಣಾಣದಂಸಣ ಚತ್ತಾರಿ ವಿ ಪಾಯಾಡಾ ಗುಣಾ ಹೋಂತಿ ।

ಉಪ್ತೀ ಘಾಜಚಲಕ್ಷೇ ಲೋಯಾಲೋಯಂ ಪರಯಾಸೇದಿ ॥ ೧೮ ॥

ಆ ದರ್ಶನಾವರಣ ಜ್ಞಾನಾವರಣ ನೋಹಿಣಿಯಾಂತರಾಯ ಕರ್ಮಗಳನು ।

ಸದೆ ಬದೇವನು ಭವ್ಯಜೀವ ಸಮ್ಮಂಕ್ಷ ಕಾರ ಜಿನಭಾವನಾ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ॥ ೧೯ ॥

ಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನ ಸೌಖ್ಯಾಲಿವೆಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ಗಂಡಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು ।

ಆ ನಾಲ್ಕು ಫಾಲಿಕರ್ಮಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಲೋಕಾಲೋಕವನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು ॥ ೨೦ ॥

ಬಲಸಾಮ್ಯಜಾಳ ಸದರ್ಶನಾನಿ ಚತ್ವಾರೋಽಂ ಪ್ರಕಟಾಗುಣಾಭವಂತಿ ।

ಸನ್ನೇಂ ಖಾತಿಚಕುಷ್ಯೇ ಲೋಕಾಲೋಕಂ ಪ್ರಕಾರಂತು ॥ ೧೩೯ ॥

ಅರ್ಥ :— ಪ್ರಾಣೋಕ್ತ ನಾಲ್ಕು ಫಾತಿಕಮರ್ಗಕು ನಾಶವಾದವೇಲೆ ಅನಂತ ದರ್ಶನ-ಜಾಳನ್-ಸುಖ ಮತ್ತು ವೀರ್ಯ (ಬಲ)ವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾವಾಗ ಜೀವನಿಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳ ಪೂರ್ವ ಸಿವುಲ ದಶಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಲೋಕಾಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿತ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಫಾತಿಕಮರ್ಗಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದವೇಲೆ ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತಜಾಳನ್, ಅನಂತಸುಖ ಮತ್ತು ಅನಂತವೀರ್ಯವಂಬ ಈ ‘ಅನಂತಚಕುಷ್ಯಯ’ಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಅನಂತದರ್ಶನಜಾಳನ್ ದಿಂದ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಕುಂಬಿರುವ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನಂತ ಜೀವಕರ್ನನ್ನು, ಇವುಗಳಿಗಂತಲೂ ಅನಂತಾನಂತ ಗುಡಿತವಾದ ಪ್ರದ್ಯಳಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಧರ್ಮ-ಅಧಿಮರ್-ಆರಾಶ ಈ ಮಂಜು ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಂತಬ್ರಹ್ಮ ಕಾಲಾಣಿ ಈ ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯತ್ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ಸಂಬಂಧದ ಅನಂತವರ್ಯಾರ್ಯ ಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತಸುಖದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ತೃಪ್ತಿರೂಪನಿದ್ಧಾನೆ ಮತ್ತು ಅನಂತಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಈಗ ಯಾವುದೇ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಅವಸ್ಥೆಯು ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅನಂತಚಕುಷ್ಯಯರೂಪವಾದ ಜೀವನೆಡ ಸಿಜಸ್ಯಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾರ್ಥದಿಂದ ಜೀವನೆಡ ಇಂಥ ಸ್ವರೂಪದ ಕ್ರದ್ದೆ ಮಾಡುವುದೇ ಸಮ್ಮಗ್ರಹನವಿದೆ. ॥ ೧೪೦ ॥

ಅನಂತಚಕುಷ್ಯಯಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದು ಅವಗಳೊಳಗಿಂದ ಕೆಲವನ್ನು ಪ್ರಕಟವಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜಾಳೋ ಸಿವ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಸವ್ಯಾಂತ್ರ್ಯ ವಿಳ್ಳು ಚಲುವುಹೋ ಬುದ್ಧೋ ।

ಅಪ್ರೋ ವಿ ಯ ಪರಮಂಪ್ರೋ ಕಮ್ಮಾವಿಮುಕ್ತೋ ಯ ಹೋಽಜ ಪುದಂ ॥

ಜಾಳೋ ನಿ ತಿವಃ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಸರ್ವಜಾಳಃ ವಿಪ್ರಾಃ ಚತುರುಮುರಿಃ ಬುದ್ಧಃ ।

ಅತ್ವಾ ಅಸಿ ಚ ಪರಮಾತ್ಮ ಕರ್ಮಾವಿಮುಕ್ತಃ ಚ ಭವತಿ ಸ್ವರೂಪಃ ॥ ೧೪೧ ॥

ಅರ್ಥ : ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಾಳಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ ತಿವನಿದ್ದಾನೆ, ಪರಮೇಷ್ಠಾಯಿದ್ದಾನೆ, ಸರ್ವಜಾಳಾನಿದ್ದಾನೆ, ವಿಪ್ರಾಃ ನಿದ್ದಾನೆ, ಚತುರುಮುರಿಭ್ರಹ್ಮನಿದ್ದಾನೆ, ಬುದ್ಧಾನಿದ್ದಾನೆ, ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಾರಂತನಿದ್ದಾನೆಂಬನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಭಾವಾರ್ಥ :— ‘ಜಾಳೋನಿ’ಯೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಸಾಂಖ್ಯನುತ್ತಿಗಳು ಜಾಳಾನರಹಿತ ಉದಾಹಿಸೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾತ್ರವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರ ನಿಷೇಧವಿದೆ. ‘ತಿವ’ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಲಾಂಗಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ನಿದ್ದಾನೆ, ಹೇಗೆ ಸಾಂಖ್ಯ, ಸ್ವೇಂಯಾಯಿಕ, ವೈಶಿಷ್ಟಿಕರು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ‘ಪರಮೇಷ್ಠೀ’ಯಿದ್ದಾನೆ,

ಜಾಳೋ ನಿ ತಿವ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಸರ್ವಜಾಳಾವಿದ್ಪು ವಿಪ್ರಾಃ ಚತುರುಮುರಿಃ ಬುದ್ಧಃ ನಿವೆ ।

ತಾನೇ ಅತ್ವಾ ಪರಮಾತ್ಮ ಮೇಷ್ಠಾಪರಿಮುಕ್ತಾವಿಮುಕ್ತಾನಿವನೆಂಬುದನು ಶ್ವಾಸ ತಿಳಿ ॥ ೧೪೨ ॥

ಅವನು ಪರಮ (ಉತ್ಸುಪ್ತ) ಪದದಲ್ಲಿ ಸ್ವಿರಸಿದ್ದಾನೆ ಅಥವಾ ಉತ್ಸುಪ್ತ ಇಷ್ಟತ್ವಪು ಸ್ವಭಾವವಿದೆ, ಅನ್ಯಮತಿಗಳು ಯಾವುದನ್ನೋ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟವೆಂದು ಮನ್ಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕರವೇಣಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. 'ಸರ್ವಜ್ಞ' ಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಾಲೋಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಅವರನ್ನು ಕೂಡ ಸರ್ವಜ್ಞರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. 'ವಿಷ್ಣು' ಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲ ಜ್ಞೇಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯವಕವಿದೆ. ಅನ್ಯಮತದ ವೇದಾಂತ ಮೊದಲಾದವರು ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ.

'ಚತುಮುಖ' ವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕೇವಲಿ ಅರಹಂತರಿಗೆ ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ, ಇಂಥ ಅತಿಶಯಮಿರುವುದರಿಂದ ಚತುಮುಖವಿನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯ ಮತದವರು ಬ್ರಹ್ಮಸಿಗೆ ಚತುಮುಖಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅಂಥ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾವನೂ ಇಲ್ಲ. 'ಬುದ್ಧ' ಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಜ್ಞಾನಾನಿದಾನಾನೆ. ಬೌದ್ಧ ಮತದವರು ಕ್ಷಾಣಿಕವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. 'ಆತ್ಮ' ಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ಯಮತದ ವೇದಾಂತಿಗಳು ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ಮನ್ಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. 'ಪರಮಾತ್ಮ' ಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮನ ಪೂರ್ಣರೂಪ 'ಅನಂತಚತುಷ್ಪಯ'ಗಳು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಿದ್ದಾನೆ. ಕರ್ಮ ಆ ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವದ ಫಾತಕಗಳಾದ ಫಾತಿಕಮರ್ಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಕರ್ಮವಿಮುಕ್ತ' ಸಿದ್ದಾನೆ, ಅಥವಾ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವುದೂ ಉಳಿಯಿದಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಡ ಕರ್ಮವಿಮುಕ್ತ ಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಂಖ್ಯಮತಿಗಳು, ಸ್ವರ್ಯಾಯಿಕರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕರ್ಮರಹಿತವೆಂದು ಮನ್ಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕ ನಾಮಗಳಿವೆ. ಅನ್ಯಮತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದ ಹೆಸರನ್ನು ಒಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ಸರ್ವಭಾ ಏಕಾಂತದ ಅಭಿಸ್ವಾಯದಿಂದ ಅಧಿಷ್ಟ ಕೆಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅರಹಂತರ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಸರ್ಯಾವಿವ್ಯಕ್ತಯಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯ ಹೇಳು. || ೧೫ ||

ಇಂಥ ದೇವನು ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೋಧಿ ಕೊಡಲೆಂದು ಈಗ ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಇಯ ಘಾಷಕಮ್ಮಮುಕ್ತೋ ಅಟ್ವಾರಹದೋಸವಚಿಷ್ಟಿ ಸಯಲೋ |

ತಿಂದುವಣಭವಣಪದೋಪೋ ದೇಲು ಮರುಂ ಉತ್ತಮುಂ ಬೋಧಿಂ || ೧೬ ||

ಇತಿ ಘಾತಿಕಮರ್ಗಮುಕ್ತಃ ಅಷ್ಟಾದತದೋಷವಚಿಷ್ಟಃ ಸಕಲಃ |

ತ್ರಿಭುವನಭವನಪ್ರದೀಪಃ ದದಾತು ಮಹ್ಯಂ ಉತ್ತಮಾಂ ಬೋಧಿಮಃ || ೧೭ ||

ಅಧರ :— ಈ ಪ್ರಕಾರ ಘಾತಿಕಮರ್ಗಳಿಂದ ರಹಿತ, ಕ್ಷುಧಿ, ತ್ಯಜ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಹದಿನೆಂಟು ದೋಷಗಳಿಂದ ರಹಿತ, ಸಕಲ (ಕರೀರಸಹಿತ) ಮತ್ತು ಶ್ರಿಭುವನರೂಪದ ಭವನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿತ ಮಾಡುವ

ಈ ರೀತಿ ಘಾತಿಕಮರ್ಗವಿಮುಕ್ತ ಹದಿನೆಂಟು ದೋಷವಚಿಷ್ಟ ದೇವಸಹಿತ |

ಮೂರು ಭುವನಭವನಪ್ರದೀಪರೆಮಗೆ ಉತ್ತಮ ದೋಧಿಕರುಣಿಸಲಿ || ೧೮ ||

ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರದೀಪಿಗೆ ತುಳ್ಳು ದೇವನಿಡ್ದಾನೆ, ಅವನು ಸನ್ಗ ಉತ್ತರು ಮೊದ್ದಿಯ (ಸಮೃದ್ಧಿಶರ್ನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರದ) ಸ್ವರ್ಪಿತ ಮಾಡಲೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಂತರು ವ್ಯಾಘರನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾಭರ: — ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿದುವನ್ನಂತೂ ಶ್ರೋತೋತ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು, ಆದರೆ ‘ಸಕಲ’ ವಿಶೇಷಣದ ಆಶಯವೇನೆನ್ನದರೆ — ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವ ಯಾವ ಉಪದೇಶವಿದೆ ಅದು ನಂಜನಗಳು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಂಜನದ ಪ್ರಸ್ತುತಿಯು ಶರೀರವಿಲ್ಲದೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅರಹಂತರ ಅವಸ್ಥಾನವು ಆಯುಷಮಾರ್ಗದ ಉದಯಿದಿಂದ ಕರ್ಮಸಂಹಿತವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸುಸ್ವರ್ಗ ನೋದಲಾದ ನಾನು ಕರ್ಮಾರ್ಗದ ಉದಯಿದಿಂದ ನಂಜನದ ಪ್ರಪ್ರತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಅನೇಕ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಕೆಲ್ವಾಣಿಕಾರಕವಾದ ಉಪದೇಶವು ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥು ಅವಸ್ಥಾನವು (ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯು) ಅನ್ಯಮತದವರ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಉಪದೇಶದ ಪ್ರಪ್ರತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆಗ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಉಪದೇಶವು ಕೂಡ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. || ೧೫೭ ||

ಇಂಥ ಅರಹಂತ ಜನೇಶ್ವರರ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಯಾರು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಸಂಸಾರದ ಜನ್ಮರೂಪದ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜಿಜಿವರಚರಣಂಬುರುಹಂ ಇಮುಂತಿ ಜೀ ಪರಮಭತ್ತಿರಾಖಣ |

ತೇ ಜಮ್ಮಿವೇಲ್ಲಿಮೂಲಂ ಖಣಂತಿ ಪರಭಾವಸತ್ತೇಣ || ೧೫೮ ||

ಜಿನವರಚರಣಾಂಬುರುಹಂ ನಮುಂತಿಯೇ ಪರಮಭಕ್ತಿರಾಗೇಣ |

ತೇ ಜನ್ಮವಲ್ಲಿಎನೂಲಂ ಖಣಂತಿ ಪರಭಾವಕಸ್ತ್ರೇಣ || ೧೫೯ ||

ಅಧ್ಯ: — ಯಾವ ಪುರುಷರು ಪರಮಭಕ್ತಿ ಅನುರಾಗದಿಂದ ಜಿನವರರ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಶ್ರೀಸ್ವಾಂಭಾವರೂಪವಾದ ‘ಕಸ್ತ್ರೀ’ದಿಂದ ಜನ್ಮ ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರರೂಪದ ಬಳ್ಳಿಯ ಮೂಲ ವನ್ನು ಆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮ ನೊಡಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ (ಕಿತ್ತು ಎನ್ನೇಯುತ್ತಾರೆ).

ಭಾವಾಭರ: — ಯಾರು ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆ-ರುಚಿ-ಪ್ರತಿತೀಯಿಂದ ಆ ಜನೇಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಆವರ ಸತ್ಯಾಧ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞ ವೀಶರಾಗತೀಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿಯು ಅನುರಾಗದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆಗ ಇದು ಸಮೃದ್ಧಿಶರ್ನದ ಸ್ವರ್ಪಿತ ಯ ಚಿನ್ಮೂಲಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಇವರ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮದ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ, ಆಗ ಭವಿಷ್ಯ ಸಂಸಾರದ ವೃದ್ಧಿಯು ಇವರಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. || ೧೬೦ ||

ಜಿನಸಮೃದ್ಧವನ್ನು ವಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪುರುಷರು ಭವಿಷ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ಲಿಪ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಇವ ಜಿನವರಚರಣಂಬುಜವ ಪರಮಭಕ್ತಿರಾಗದಿಂ ನಮಿಸಬನು |

ಆವನು ಜನ್ಮವಲ್ಲಿಎನೂಲವನು ಪರಭಾವಕಸ್ತ್ರದಿಂ ನಮ್ಮಮಾಡುವನು || ೧೬೧ ||

ಜಹ ಸಲೀಲೇಣ ಈ ಲಿಪ್ತಿಜ ಕಮಲಿಂಪತ್ರಂ ಸಹಾಪಷಯದೀಕೆ |

ತದ ಭಾವೇಣ ಈ ಲಿಪ್ತಿಜ ಕಸಾಯವಿಸವಹಿಂ ಸಪ್ತರಿಸೋ || ೧೫೬ ||

ಯಥಾ ಸಲೀನ ನ ಲಪ್ತಿ ಕಮಲಿಂಪತ್ರಂ ಸ್ವಭಾವಪರಕೃತಾಗ್ಯ |

ತಥಾ ಭಾವೇನ ನ ಲಪ್ತಿ ಕಷಾಯವಿಷಂತಿಃ ಸತ್ಪರುಷಃ || ೧೫೭ ||

ಅರ್ಥ : — ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕಮಲಪತ್ರವು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಜಲದಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸಮೃಗ್ಂಷಿ ಸತ್ಪರುಷನು ತನ್ನ ಭಾವದಿಂದಲೇ ಕ್ಷೋಧಾದಿ ಕಷಾಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ : — ಸಮೃಗ್ಂಷಿ ಪುರಾಷಣಿಗೆ ಏಭಾಷ್ಯತ್ವ ಮತ್ತು ಅನಂತಾನುಬಂಧಿ ಕಷಾಯದ್ವಂತೂ ಸರ್ವಭಾ ಅಭಾವವೇ ಇದ್ದು, ಅನ್ಯಕ್ಷಾಯಗಳದ್ದು ಯಾಖಾಸಂಭವ ಅಭಾವವಿದ. ಏಭಾಷ್ಯತ್ವ ಅನಂತಾನುಬಂಧಿಯ ಅಭಾವದಿಂದ ಇಂಥ ಭಾವಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಪರದ್ವಸ್ಯವಾತ್ತದ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಬುದ್ಧಿಯಂತೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರೆ ಶೇಷಕಷಾಯಗಳ ಉದಯದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಅನನ್ನ ಕಮಲ ಉದಯದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆ ಭಾವಗಳನ್ನು ರೋಗದ ಸಮಾಧಾನಾಗಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಒಳೆಯನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಭಾವಗಳಿಂದಲೇ ಕಷಾಯ-ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಜಲಕಮಲದಂತಿ ನಿರ್ಶೇವನಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯ ಕಮಲದ ಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಸಾರದ ವ್ಯಾದಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಆಶಯವಿದೆ. || ೧೫೮ ||

ಆ ಪೂರ್ವೇಕ್ತಭಾವಸಹಿತರಾದ ಸಮೃಗ್ಂಷಿ ಸತ್ಪರಿಷ್ಠಾರೆ ಅವರೇ ಸಮಸ್ತೀಲ-ಸಂಯಮಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತಿರಿಷ್ಠಾರೆ, ಇತರರಿಳ್ಳವೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ತೇ ಽಚ್ಯಿಯ ಭಣಾಮಿ ಹೌ ಚೇ ಸಯಲಕಲಾಸೀಲಸಂಜಮಗುಣೀಹಿಂ |

ಬಹುದೋಸಾಣಾವಾಸೋ ಸುಮಲಿಣಾಚಿತ್ತೋ ಈ ಸಾವಯಸಮೋ ಸೋ ||

ಾತಾನೇನ ಚ ಭಣಾಮಿ ಯೇ ಸಕಲಕಲಾತೀಲಸಂಯಮಗುಣೈ |

ಬಹುದೋಽಣಾಮಾನಾಂ ಸುಮಲಿಣಿತ್ತಃ ನ ಶಾರವಕಸಮಃ ಸಃ || ೧೫೯ ||

ಅರ್ಥ : — ಪೂರ್ವೇಕ್ತಭಾವಸಹಿತರಾದ ಸಮೃಗ್ಂಷಿ ಪುರಿಷ್ಠಾರೆ ಮತ್ತು ತೀಲ-ಸಂಯಮಗುಣಗಳಿಂದ ಸಕಲಕಲೆ ಎಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲಾವಂತರಿಷ್ಠಾರೆ ಅವರನ್ನೇ ನಾವು ಮುನಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಹೇಗೆ ಕಮಲಿನಿಯವತ್ತ ಶ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ನೀರಿನಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗದು |

ಹಾಗೆ ಸತ್ಪರಿಷ್ಠ ವಿಷಯಕಷಾಯಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗನು ಭಾವದಿಂದ || ೧೬೦ ||

ಶೀಲಸಂಯಮಗುಣದಿಂ ಸಕಲಕಲಾಧರವನು ಮುನಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ |

ಮರಿವಜತ್ ವೇಣ್ಣಿಪುರಿಷ್ಠಾರೆ ಕಾವಕಸಮಕಾಡ ಇಲ್ಲ || ೧೬೧ ||

ಯಾವನು ಸಮೃದ್ಧಿಸ್ತುಯಿಲ್ಲ, ಮಲಿನಚಿತ್ತಸೂತ ಮಿಥ್ಯಾದ್ವಯಿದ್ವಾನೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ದೋಷಗಳ ಅವಾಸ (ಸಾಫ)ಸಿದ್ಧಾನೆ ಅವನಂತೂ ವೇಷಧಾರಣಮಾಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶ್ರವಕನ ಸಮಾನನೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಯಾವನು ಸಮೃದ್ಧಿಸ್ತುಯಿದ್ವಾನೆ ಮತ್ತು ಶೀಲ (-ಖತ್ತರಗುಣ) ಹಾಗೂ ಸಂಯಮ (-ಮಂಳಳಗುಣ) ಸಹಿತಿನಿದ್ವಾನೆ ಅವನು ಮುಸಿಯಿದ್ವಾನೆ. ಯಾವನು ಮಿಥ್ಯಾದ್ವಯಿದ್ವಾನೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ಚಿತ್ತವು ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮದಿಂದ ಮಲಿನವಿದೆ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾದಿ ವಿಕಾರರೂಪದ ದೋಷಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ ಅವನಂತೂ ಮುಸಿಯ ವೇಷಧಾರಣಮಾಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶ್ರವಕನ ಸಮಾನಪೂರ್ವ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರವಕನು ಸಮೃದ್ಧಿಸ್ತುಯಿದ್ದು ಮತ್ತು ಗೃಹಸಾಧಕರಣಿಯ ಸಾಪಸ್ತುತಿನಿದ್ವಾನೆ ಕೂಡ ಅವನ ಸರಿದೊರೆಯಾಗಿ ಆ ಕೇವಲ ವೇಷ ಮಾತ್ರವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವಂಥ ಮುಸಿ ಕೂಡ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅಚಾರ್ಯದೇವರು ಹೇಳಿದ್ವಾರೆ. || ೧೪೫ ||

ಸಮೃದ್ಧಿಸ್ತುಗಳಾಗಿ ಕಷಾಯಗಳರೂಪದ ಸುಭಟರನ್ನು ಜಯಿಸಿದವರೇ ಕೂರ-ವೀರರಿದ್ವಾರೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ತೇ ಧೀರವೀರಪುರಿಸಾ ಲಮದಮಖ್ಗೀಣ ವಿಪ್ರು ರಂತೇಣ ।

ದುಜ್ಞಯಪಬಲಬಲುದ್ವರಕಸಾಯಭದ ಓಂಜ್ಞಿಯಾ ಜೀರ್ಣಿಂ ॥ ೧೪೬ ॥

ತೇ ಧೀರವೀರಪುರಿಷಾಃ ಕ್ಷಮಾದಮಖದ್ವೀಣ ವಿಸ್ಮಾರತಾ ।

ದುಜ್ಞಯಪಬಲಬಲೋದ್ವರಕಷಾಯಭಣಾ ನಿಜಿತಾ ಯ್ಯಃ ॥ ೧೪೬ ॥

ಅರ್ಥ :—ಯಾವ ಪುರುಷರು ಕ್ಷಮೆ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಿಗ್ರಿಕರೂಪದ ವಿಸ್ಮಾರಿತ ಎಂದರೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಮಲಿನಯಿಲ್ಲದ ಉಚ್ಚಲವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಖಡಗಿಂದ ಜಯಿಸಲಾದ್ಯವಾದಂಥ ದುಜ್ಞಯ, ಪ್ರಬಲಹಾಗೂ ಬಲದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಕಷಾಯರೂಪದ ಸುಭಟರನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ವಾರೆ, ಅವರೇ ಧೀರ-ವೀರ ಸುಭಟರಿದ್ವಾರೆ, ಅನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಿಸುವವರಂತೂ ‘ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸುಭಟರಿದ್ವಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಯಾದೃಚ್ಛಲ್ಲಿ ಜಯಿಸುವಂಥ ಕೂರ ವೀರರುಗಳಂತೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳಸ್ವಿಳಿದ್ವಾರೆ, ಅದರೆ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವಂಥವರು ವಿರಳಿದ್ವಾರೆ, ಅವರು ಮುಸಿಪ್ರಧಾನರಿದ್ವಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರೇ ಕೂರವಿರರುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಿದ್ವಾರೆ. ಯಾರು ಸಮೃದ್ಧಿಸ್ತುಗಳಾಗಿ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಚಾರಿತ್ರವಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಹೋಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಂಬ ಆಶಯವಿದೆ. || ೧೪೬ ||

ಯಾರು ಸ್ವಯಂ ದರ್ಕನ-ಚ್ಛಾನ-ಚಾರಿತ್ರರೂಪರಿರುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಇತರರನ್ನು ಕೂಡ ಅವುಗಳ ಸಹಿತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಧನ್ಯರಿದ್ವಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ವಿಜಧಿರವೀರ ಪುರುಷನವೆ ಕ್ಷಮಾದಮರೂಪದ ಶೀಕ್ಷ್ಯಾಖಿಷಿಂ ।

ಅಂತೇಯ ಪ್ರತಿಂದಿ ಒಂದೇದ್ವತ ಕಷಾಯಸುಭಟರನು ಜಯಿಸಿದವನು ॥ ೧೪೭ ॥

ಧಕ್ಷಾ ತೇ ಭಯವಂತಾ ದಂಸಡಣಾಣಗ್ರಹವರಹತ್ತೇ ಹಿಂ |
ವಿಸಯವಯರಹರಪದಿಯಾ ಭವಿಯಾ ಉತ್ತರಿಯಾ ಜೀಹಿಂ || ೧೫೮ ||

ತೇ ಧನ್ಯಾಃ ಭಗವಂತಃ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಾಗ್ರಹವರಹಸ್ತ್ಯಃ |

ವಿಷಯನುಕರಧರಪತಿತಾಃ ಭವಾಃ ಉತ್ತರಿತಾಃ ಯೈಃ | || ೧೫೯ ||

ಅರ್ಥ :— ಯಾವ ಸತ್ಯರುವರು ವಿಷಯರೂಪದ ಮಕರಧರ (ಸಮುದ್ರ)ದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಕೊಂಡಿರುವ ಭವ್ಯ ಜೀವರುಗಳನ್ನು ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನರೂಪದ ಮುಖ್ಯ ಎರಡೂ ಕರಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿ ಸಾರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಆ ಮುನಿಮುಖ್ಯರಾದ ಭಗವಂತರು ಇಂದ್ರಾದಿಕರಿಂದ ಶೂಜ್ಯರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಧನ್ಯರಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಈ ಸಂಸಾರವನ್ನುವಿಂದಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಸಾರಾಗುವರು ಮತ್ತು ಇತರರನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡುವಂಥ ಮುನಿಗಳು ಧನ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಧನೆ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾನ್ಯಸಹಿತರನ್ನು ‘ಧನ್ಯ’ರಿಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ‘ಅದುತ್ತೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಧನ್ಯ’ವಿದೆ. || ೧೫೯ ||

ಈ ಮತ್ತೆ ಇಂಥ ಮುನಿಗಳ ವಂಹಿನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಮಾಯಾವೇಲ್ಲಿ ಅನೇಸಾ ಮೋಹಮಹಾತರುವರಮಿಂ ಅರೂಢಾ |

ವಿಸಯವಿಸಪ್ತಪ್ತಪ್ತಲ್ಲಿಯ ಲುಣಂತಿ ಮುಂಡೆ ಣಾಣಸತ್ತೇ ಹಿಂ || ೧೬೦ ||

ಸಾಯಾವಲ್ಲಿಂ ಅಶೇಷಾಂ ಮೋಹಮಹಾತರುವರೇ ಅರೂಢಾಮಾ |

ವಿಷಯವಿಷಪ್ತಪ್ತಪ್ತಿಷ್ಪತಾಂ ಲಂಘಂತಿ ಮುನಯಾ ಜ್ಞಾನರಸ್ತ್ಯಃ | || ೧೬೦ ||

ಅರ್ಥ :—ಮಾಯಾರೂಪದ (ಕವಟರೂಪದ) ಬಳಿಯು ಅದು ಮೋಹರೂಪದ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತದಮೇಲೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯರೂಪದ ವಿಷದ ಹೂಪುಗಳಿಂದ ಅರಳುತ್ತಿದೆ ಅದನ್ನು ಮುನಿಗಳು ಜ್ಞಾನರೂಪದ ಶಸ್ತ್ರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕತ್ತಲಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಸಿಂಹಿಷ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಈ ಮಾಯಾರೂಪಯವು ಗೂಡಿಷಿದ್ದು, ಇದರ ವಿಸ್ತಾರಕೂಡ ಅಧಿಕವಿದೆ, ಮುನಿಗಳವರಿಗೆ ಹರಡುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಮುನಿಗಳು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಇದನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ಅವರೇ ನಿಜವಾದ ಮುನಿಗಳಿದ್ದಾರೆ, ಅವರೇ ಮೋಹ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. || ೧೬೦ ||

ಈ ಮತ್ತೆ ಆ ಮುನಿಗಳ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಕೃತಾರ್ಥ ಭಗವಂತರವರೇ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನರೂಪರುತ್ತವು ಹನ್ತಗಳೀಂ |

ಪತಿತ ವಿಷಯಮಕರಾಕರ ಭವ್ಯಜೀವರನು ಉಡ್ಡಾರ ಮಾಡುವರು || ೧೬೧ ||

ಮುನಿ ಮೋಹಮಹಾದ್ಯಮದಮೇಲೂರೂಪಾದಕೀಷಮಾಯಾರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮಯಂ |

ಜ್ಞಾನ ಕರ್ತೃದಿಂ ಲೇಧಿಸುವನು ವಿಷಯರೂಪ ವಿಷಪ್ತಪ್ತಪ್ತಿವನು || ೧೬೧ ||

ಮೋಹಮಯಗಾರವೇಣಿಂ ಯ ಮುಕ್ತಾ ಜೇ ಕರುಣಭಾವಸಂಜುತ್ತಾ |
ತೇ ಸವ್ಯದುರಿಯಖಂ ಹಡಂತಿ ಚಾರಿತ್ರಭಗ್ಗೀಣ || ೧೫ ||

ಮೋಹಮದಗಾರನೈಃ ಚ ಮುಕ್ತಾಃ ಯೋ ಕರುಣಭಾವಸಂಯುಕ್ತಾಃ |
ತೇ ಸರ್ವದುರಿತಸ್ತುಂಭಂ ಘ್ರಾಂತಿ ಚಾರಿತ್ರಭದ್ದೀನ || ೧೬ ||

ಅಥ :—ಯಾವ ಮುನಿಗಳು ಮೋಹ-ಮದ-ಗೌರವದಿಂದ ರಹಿತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಕರುಣಭಾವಸಹಿತ ರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರೇ ಜಾರಿತ್ರೆರೂಪದ ಖಗ್ಗದಿಂದ ಪಾಪರೂಪದ ಸ್ತುಂಭವನ್ನು ಹೊಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಮೂಲ ದಿಂದ ಕತ್ತಲಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾಧ್ರ :—ಪರದ್ರಸ್ಯದಲ್ಲಿನ ಮನತ್ವಭಾವವನ್ನು ‘ಮೋಹ’ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜಾತಿ ಮೊದಲಾದ ಪರದ್ರಸ್ಯದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಗರ್ವವಾಗುವುದನ್ನು ‘ಮದ’ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗೌರವವು ಮದ್ದಿಗೌರವ ಸಾತ್ತಗೌರವ ಮತ್ತು ರಷಗೌರವವೆಂದು ಮಾರು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಪ್ಯೋಚಲದಿಂದ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯು ಲೋಕದಲ್ಲಾಗುವುದು ತನಗೇ ಅದರ ಮದ ಬರುವುದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹಣ ಮನ್ಮಿಸುವುದು ಅದು ‘ಮದ್ದಿಗೌರವ’ ವಿದೆ. ಒಂದು ನೇಳಿ ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮೋಗಾಡಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಸುಖ ಮನ್ಮಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾದಯುಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಮನ್ಮಿಸುವುದು ಅದು ‘ಸಾತಗೌರವ’ವಿದೆ. ಒಂದು ನೇಳಿ ಮಿಷ್ಟ-ಪ್ರಷ್ಟರಸಯುಕ್ತ ಆಕಾರವು ದೊರಕಿದರೆ ಅದರ ನಿರ್ವಿತ್ತದಿಂದ ಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿ ಶಯನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅದು ‘ರಷಗೌರವ’ವಿದೆ. ಮುನಿಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಗೌರವದಿಂದಂತೂ ರಹಿತರಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪರಜೀವಗಳ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಸಹಿತರಿರುತ್ತಾರೆ, ಅದರೆ ಪರಜೀವಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹ-ಮನತ್ವರೂಪಿತರುನುದರಿಂದ ನಿರ್ದಯಿಸಾಗಿ ಆಪ್ಯಾಗಳನ್ನು ಹೊಡಿಯುತ್ತಾರೆಂಬುದಲ್ಲ, ಅದರೆ ಎಲ್ಲಿಯನರಿಗೆ ರಾಂಶವಿರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿಯನರಿಗೆ ಪರಜೀವಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಉಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯಾರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನಿಮುನಿಗಳು ಚಾರಿತ್ರದ ಬಲದಿಂದ ಪಾಪವಾದ ಆ ಅಕ್ಷಭಕ್ತಮಾದ ನಾಕಮಾಡುತ್ತಾರೆ. || ೧೭ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮೂಲಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತರಿರುವಂಥ ಮುನಿಗಳು ಜಿನಮತದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿ ಪದೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಗುಣಗಣಮಣಿಮಾಲಾವ ಜಿಣಮಯಗಯದೇ ಸೇಸಾಯರವುಣಿದೋ |
ತಾರಾವಲಿಪರಿಯಾರಿಂ ಪುಣಿ ಮಜಂದಂಪ್ಯ ಪವಣಪಹೇ || ೧೮ ||

ಯಾವ ಮೋಹಮದಗಾರವಮುಕ್ತ ಮೇಣ್ಡುರುಣಭಾವ ಶಂಯುಕ್ತನಿಹನು |

ಅವನು ಶರ್ವಪಾಪರೂಪ ಸ್ತುಂಭವನು ಜಾರಿತ್ರಭದ್ದುದಿಂ ಭೇದಿಸುವನು || ೧೯ ||

ಹೇಗೆ ತಾರಾವಲಿವೇಷ್ಟ ಪೂಣಿಮೇಯ ಶಂದ್ರವಾಗಸದಿ ಶೋಭಿಸುವನು |

ಹಾಗೆ ಗುಣಗಣಮಣಿಮಾಲೆಯಿಂ ನಱಿಸಿಂದ್ರ ಜಿನಮಗಗಾವದರಿ || ೨೦ ||

ಗುಣಗಳಮಾಲಯಾ ಜಿನಮತಗಗನೇ ನಿಶಾಕರಮುನಿಂದ್ರುಃ ।

ತಾರಾವಲೀಸರಿಕರಿತಃ ಪೂಣಿಮೇಂದುರಿವ ಪವನಪಥೇ ॥ ೧೬೦ ॥

ಅರ್ಥ :—ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪವನಪಥ(ಆಕಾಶ)ದಲ್ಲಿ ಸ್ವತ್ತತ್ವಗಳ ಹಂತ್ಯೆಯ ಪರಿವಾರಿದಿಂದ ವೇಷಿತನಾದ ಪೂಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನು ಕೊಳಿಬ್ಬಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜಿನಮತರೂಪದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳ ಸಮಾಪರೂಪದ ಮಣಿಗಳ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಮುನಿಂದ್ರರೂಪದ ಚಂದ್ರನು ಕೊಳಿಬ್ಬಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಇಪ್ಪತ್ತಿಂಟು ಮೂಲಗುಣ, ದಶಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮ, ಮೂರು ಗುಣಿ ಮತ್ತು ಎಂಭ ತ್ವಾಲ್ಯುಲಕ್ಷಣತ್ವಗಳ ಮಾಲೆಯಾದನೆ ಮುನಿಯು ಜಿನಮತದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಸಮಾನನಾಗಿ ಕೊಳಿಬ್ಬಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಇಂಥ ಮುನಿಗಳು ಅನ್ಯಮತದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ॥ ೧೬೦ ॥

ಯಾರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ವಿಶುದ್ಧಭಾವಾಲನೆ ಆ ಸತ್ಪರುಪರು ತೀರ್ಥಂಕರ ಮೋದಲಾದ ಪದಗಳ ಸುಖ ಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಚಕ್ರಧರರಾಮಕೇಶವಸುರವರಜಿಣಗಣಹರಾಜಸೋಕ್ಷಾಜಂ ।

ಜಾರಣಮುಣಿರಿದ್ದೀಂ ವಿಸುದ್ಧಭಾವಾ ಜಾರಾ ಪತ್ತಾ ॥ ೧೬೧ ॥

ಚಕ್ರಧರರಾಮಕೇಶವಸುರವರಜಿನಗಣಧರಾದಿಸಾಖ್ಯಾನಿ ।

ಜಾರಣಮುನ್ಯದಿಫ್ರೇ ವಿಶುದ್ಧಭಾವಾ ಸರಾಃ ಪಾರಾತ್ಮಾಃ ॥ ೧೬೧ ॥

ಅರ್ಥ :—ವಿಶುದ್ಧ ಭಾವವಿರುವಂಥ ಸರ ಮುನಿಗಳದ್ವಾರೆ ಅವರು ಚಕ್ರಧರ (-ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಆರು ಬಂಡದ ಅಧಿಕಾರಿ), ರಾಮ (ಬಲಭದ್ರ), ಕೇರವ (-ನಾರಾಯಣ, ಅರ್ಥಚಕ್ರಿ), ಸುರವರ (-ದೇವಗಳ ಇಂದ್ರ), ಜಿನ (ತೀರ್ಥಂಕರ ಹಂಚಕಲ್ಯಾಣಿಕ ಸಹಿತ, ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಪದ), ಗಣಧರ (-ನಾಲ್ಯಾಜಾಜಾನ ಮತ್ತು ಸದ್ರುಪುದ್ಧಿಯ ಧಾರಕನಾದ ಮುನಿ) ಇವರಾಗಳ ಸುಖಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜಾರಣ ಮುನಿಯ (ಅವರು ಆಕಾಶಗಾಳಿನಿ ಮೋದಲಾದ ಹುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ) ಹುದ್ದಿಗಳಿಗೆ ಪಾರ್ವತಾಗಾವರು.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಮೋದಲು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸಿಹುಲಭಾವಗಳ ಧಾರಕರಾದವರು ಅವರು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಪದಗಳ ಸುಖಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು, ಈಗ ಯಾರು ಹೀಗಾಗುವರು ಅವರೂ ಕೂಡ ಪಡೆಯುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ॥ ೧೬೧ ॥

ಮೋಕ್ಷದ ಸುಖವನ್ನು ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಕುರವರ ಚಕ್ರಧರರೂಪಕೇಶವ ಜೀವಗಜಧರಾದಿ ಶೌಲಿಷಿವನು ।

ಜಾರಣಮುನೀಂದ್ರರ ಹುದ್ದಿಯನಾ ವಿಶುದ್ಧಭಾವದವರ ಪಡೆಯುವನು ॥ ೧೬೧ ॥

ಸಿವಮಜರಾಮರಲೀಂಗಮಹಣೋವಮಹುತ್ತಮಂ ವರಮವಿಮಲಮತುಲಂ |
ಪತ್ರ ವರಸಿದ್ದಿಸುಹಂ ಜಿಂಭಾವಣಭಾವಿಯಾ ಜೀವಾ || ೧೪೨ ||

ಶಿವಮಜರಾಮರಲೀಂಗಂ ಅನುಪಮನುತ್ತಮಂ ಪರಮವಿಮಲನುತುಲನು' |

ಪಾರಪ್ರೋತ್ತಿ ವರಸಿದ್ದಿಸುಹಂ ಜಿನಭಾವನಾಭಾವಿತಾ ಜೀವಾ || ೧೪೩ ||

ಅರ್ಥ :— ಯಾರು ಜಿನಭಾವನೆಯಿಂದ ಭಾವಿತರಾದ ಜೀವರುಗಳಾದ್ದರೆ ಅವರೇ ಸಿದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಹೋಕ್ಕೆದ ಸುಖನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಿದ್ಧಿ ಸುಖವು ‘ಶಿವ’ವಿದೆ, ಕಲ್ಬಾಣರೂಪವಿದೆ, ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಉಪದ್ರವ ಸಹಿತವಿಲ್ಲ, ‘ಅಜರಾಮರಲೀಂಗ’ವಿದೆ ಎಂದರೆ ಅದರ ಚಿಕ್ಕವು ವ್ಯಾಧಿವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಸತ್ಯಹೋಗುವುದು ಇವರಡರಿಂದ ರಹಿತವಿದೆ, ‘ಅನುಪಮ’ವಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರದ ಸುಖದ ಉಪನೇ ಅನ್ನಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ‘ಉತ್ತಮ’(ಸರ್ವೋತ್ತಮ)ವಿದೆ, ‘ಪರಮ’ (ಸರ್ವೋತ್ತಮಷ್ಟಿ)ವಿದೆ ಎಂದರೆ ಮಹಾನ್ ಅಷ್ಟೀ ಪೂಜ್ಯ ಪ್ರಶಂಸನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಿದೆ, ‘ವಿವುಲ’ವಿದೆ ಕರ್ಮದ ಮಲ ಹಾಗೂ ರಾಗಾದಿಗಳ ಮಲದಿಂದ ರಹಿತವಿದೆ. ‘ಅತುಲ’ವಿದೆ ಇದರ ಸರಿದೊರೆಯಾಗಿ ಸಂಸಾರದ ಸುಖವಿಲ್ಲ, ಇಂಥ ಸುಖವನ್ನು ಜಿನ-ಭಕ್ತನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಅನ್ನರಭಕ್ತನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. || ೧೪೨ ||

ಇಂಥ ಸಿದ್ಧ ಸುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದ ಸಿದ್ಧ ಭಗವಂತರು ಅವರು ನನಗೆ ಭಾವಗಳ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ದಯವಾಲಿಸ ಲೆಂದು ಈಗ ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ತೇ ಮೇ ತಿಹುವಣಮಹಿಮಾ ಸಿದ್ಧಾ ಸುದ್ಧಾ ತೀರಂಜಣಾ ತೀಂಚಾ |
ದಿಂತು ವರಭಾವಸುದ್ಧಿಂ ದಂಸಣ ಕಾಣೇ ಚರಿತ್ತೇ ಯ || ೧೪೩ ||

ತೇ ನೇ ತಿರಭುವಸನಮಿತಾಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಸುದ್ಧಾಃ ನಿರಂಜನಾಃ ನಿತಾಯಃ |
ದದತು ವರಭಾವತುದ್ಧಿಂ ದರ್ಕನೇ ಜಾಣಾನೇ ಚಾರಿತ್ರೇ ಚ || ೧೪೪ ||

ಅರ್ಥ :— ಸಿದ್ಧ ಭಗವಂತರು ನನಗೆ ದರ್ಕನ ಜಾಣಾನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸ್ತ ಉತ್ತಮಭಾವದ ಶಂಕ್ಷಿತೀಯನ್ನು ಕರುತ್ತಿಸಲಿ. ಆ ಸಿದ್ಧ ಭಗವಂತರು ಮಾರು ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಜ್ಯರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ದೃಷ್ಟಿ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ನೋಕರ್ಮರೂಪದ ಮಲದಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ, ನಿರಂಜನರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ರಾಗಾದಿಗಳ ಕರ್ಮ ದಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕರ್ಮದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ನಿತ್ಯರಿದ್ದಾರೆ-ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ವಭಾವದ ನಾಶವೆಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಿವ ಅನುದವು ಉತ್ತಮ ಪೂಜ್ಯವಿವುಲ ಅತುಲ ಅಜರಾಮರಲೀಂಗ |

ಆ ವರಸಿದ್ದಿಸುಖವನು ಜಿನಭಾವನಾಪರಿಷತ ಜೀವ ಕಡೆವಹು || ೧೪೫ ||

ಮುಳರುಲೋಕದಿಂ ಪೂಜ್ಯ ಶುದ್ಧ ನಿರಂಜನ ವಿಶ್ವಾದ ಶ್ರೀಸಿದ್ಧರೀಗೆಮಗೆ |

ವರಭಾವಕುದಿ ಯವನ ಕರುಣಾಸಲಿ ದರ್ಕನ-ಜಾಣಾ-ಚಾರಿತ್ರಗಳರಿ || ೧೪೬ ||

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಶುದ್ಧ ಭಾವದ ಘಲನೆ ಸಿದ್ಧ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಯಾದಿಂದ ಈ ಪುರುಷರಾದವರು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ, ಇವರುಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಶುದ್ಧ ಭಾವದ ಪೂರ್ಣತೆಯಾಗಲೆಂದೇ ಆಚಾರ್ಯರೆ ದೇವರು ಪಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. || ೧೯೬ ||

ಈಗ ಭಾವದ ಕಥನದ ಸಂಕೇತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಕೆಂ ಜಂಪಿಹಣ ಬಹಂಟಾ ಅತ್ಯೋ ಧಮೋ ಯ ಕಾಮಮೋಕ್ಷೋ ಯ |
ಅಂತ್ಯೋ ವಿ ಯ ವಾವಾರಾ ಭಾವವಿಂತ್ಯ ಪರಿರ್ತಿಯಾ ಸವ್ಯೋ || ೧೯೭ ||

ಈ ಜಲ್ಲಿತೇನ ಬಹುನಾ ಅರ್ಥಃ ಧಮರ್ ಚ ಕಾಮನೋತ್ತಃ ಚ |

ಅನ್ಯೋ ಅಸಿ ಚ ವಾಗ್ಯಾಭಾರಾಃ ಭಾವೇ ಪರಿಸಿತಾಃ ಸವ್ಯೋ || ೧೯೭ ||

ಅರ್ಥ :—ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿನಿದೆ? ಧಮರ್, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ನೋಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಯಾವ ಒಂದಿನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರವಿದೆ ಅದೆಲ್ಲನೂ ಶುದ್ಧ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಿರವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ ಧಮರ್, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ನೋಕ್ಕೆ ನಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಮೂರುವಿವೆ. ಇತರವೂ ಆ ಮಂತ್ರಸಾಧನೆ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿವೆ. ಅವು ಆತ್ಮನ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಪರಿಣಾಮಸ್ವರೂಪವಾದ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿವೆ. ಶುದ್ಧ ಭಾವದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆಯಂದು ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಹೆಚ್ಚಿಗೆನು ಹೇಳುವುದು? || ೧೯೮ ||

ಈಗ ಭಾವಪಾಠದವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಇದನ್ನು ಓದುವುದರ, ಕೇಳುವುದರ ಮತ್ತು ಭಾವ ಮಾಡುವುದರ (ಚಿಂತನೆಯ) ಉದ್ದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಇಯ ಭಾವಪಾಠದಮಿಂಣಂ ಸವ್ಯಂಬುದ್ಧೋಹಿ ದೇಸಿಯಂ ಸಮೃಂ |

ಚೋ ಪಥಭ ಸುಣಿಭ ಭಾವಭ ಸೋ ಪಾವಭ ಅವಿಚಲಂ ರಾಣಂ || ೧೯೯ ||

ಇತಿ ಭಾವಪಾರ್ಥಭೃತಮಿಂಂ ಸರ್ವಬುದ್ಧೋಹಿ ದೇಶಿತಂ ಸಮೃಂ |

ಯಃ ಪತತಿ ಕೃಣೋತಿ ಭಾವಯಂತಿ ಶಃ ಪಾರ್ಥೋತಿ ಅವಿಚಲಂ ಸಾಫಂ ನಮಃ || ೧೯೯ ||

ಅರ್ಥ :—ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವಬುದ್ಧ-ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು ಈ ಭಾವಪಾಠದವರು ಉದ್ದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಇದನ್ನು ಯಾವ ಭವ್ಯ ಜೀವರುಗಳು ಸಮೃಂ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಓದುತ್ತಾರೆ, ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ನಾತ್ತು ಇದರ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಶಾಶ್ವತ ಸುಖದ ಸ್ಥಾನವಾದ ಆ ನೋಕ್ಕೆ ವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಒಯ ಕಥನದಿಂದೇವವ್ಯುಮಿ ದೀಪು ಅರ್ಥ ಮೇಣಿಕ್ಕುಮುಲ್ಲಿದೆ ಬೀರೆ |

ಒಯ ವಾಗ್ಯಾಭಾರಾದಿಗಳೆಲ್ಲವು ಶುದ್ಧಭಾವದೋಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವವು || ೧೯೯ ||

ಇಂತು ನರ್ವಜ್ಞಕಥಿತಪಾದಿ ಭಾವಪಾಠದವರಾಂ ಸಮೃಂ ಕಾರದಿಂ |

ಚಿಂತಿಸುವರೇಣುವರಾಲಿಸುವರವರು ಕಾಶ್ಯತನ್ನಾನ ಪಡೆಯುವರು || ೧೯೯ ||

ಭಾವಾರ್ಥ : — ಈ ಭಾವಾಹುದ ಗ್ರಂಥನನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞರ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಆರ್ಥ ತೀಳದುಕೊಂಡು, ಅಚಾರ್ಯರೇವರು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಸರ್ವಜ್ಞರ ಉಪದೇಶವೇ ಇದೆ, ಕೇವಲ ಭಾದ್ಯಸ್ಥರೇ ಹೇಳಿರುವುದು ಇಲ್ಲ, ಅದುದರಿಂದ ಅಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾದಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಓದುವುದರ ಕೇಳುವುದರ ಫಲವ ಹೋಕ್ಕೆವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಅದು ಯಾಕ್ತ ಹೇಳಿ ಇದೆ. ಶುದ್ಧ ಭಾವದಿಂದ ಹೋಕ್ಕೆನಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ಶುದ್ಧ ಭಾವಗಳಾಗುತ್ತದೆ. [ನೋಟ : — ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತ್ಮಯ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧತೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಓದುವುದು ನೋಡಲಾದುವನನ್ನು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣ-ಪರಂಪರಾಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದು. ಅನುಪಚಾರ = ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲದ ಉಪಚಾರ = ವ್ಯವಹಾರ ಹೇಗಾಗುವುದು?] ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇದನ್ನು ಓದುವುದು, ಕೇಳುವುದು, ಧಾರಣಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಭಾವನೆ ಮಾಡುವುದು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಹೋಕ್ಕೆದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲೇ ಜೀವರುಗಳೇ! ಭಾವಾಹುದವನನ್ನು ಓದಿರಿ, ಕೇಳಿರಿ, ಭಾವಿಸಿರಿ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿರಿ! ಅದರಿಂದ ಭಾವ ಶುದ್ಧನಾಗುವವು ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಕರ್ನ-ಜ್ಞಾನ-ಜಾರಿತ್ವದ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೋಕ್ಕೆ ಸ್ತುಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಪರಮಾನಂದರೂಪವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿರಿ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭ. ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯದೇವರು ಭಾವಾಹುದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದರು.

ಇದರ ಸಂಕ್ಷೇಪವು ಹಿಗಿದೆ— ಜೀವನಾವುದ ಪರ್ಸು ವಿನಿದು ಒಂದು ಅಸಾಧಾರಣ ಶುದ್ಧ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಜೀತನಾಸ್ಯಭಾವವಿದೆ. ಶುದ್ಧ, ಅಶುದ್ಧವೆಂದು ಇದರ ಎರಡು ಪರಿಣತಿಗಳಿವೆ. ಶುದ್ಧದರ್ಕರ್ನ-ಜ್ಞಾನನೇರೆ ಯೋಗ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು ಅದು ‘ಶುದ್ಧಪರಿಣತಿ’ಯಿದೆ, ಇದನ್ನು ಶುದ್ಧಭಾವವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ರಾಗ-ದ್ವೈನ-ವೋಹಾದಿಗಳ ವಿಭಾವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು ಅದು ‘ಅಶುದ್ಧಪರಿಣತಿ’ಯಿದೆ, ಇದನ್ನು ಅಶುದ್ಧಭಾವವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮದ ನಿಮಿತ್ತವು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಶುದ್ಧಭಾವರೂಪವಾಗಿ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಈ ಭಾವದಿಂದ ಶಬ್ದ ಅಶುದ್ಧಕರ್ಮದ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ಬಂಧದ ಉದರುದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಶಬ್ದ ಅಧಿನಾ ಅಶುದ್ಧಭಾವರೂಪ (—ಅಶುದ್ಧಭಾವರೂಪ) ವಾಗಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಹಿಗೆ ಅನಾದಿ ಸಂತಾನವು ನಡೆಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗ ಇಷ್ಟದೇವತಾದಿಗಳ ಭಕ್ತಿ, ಜೀವದರ್ಶಿ, ಉಪಕಾರ ಮಂದಕಷಾಯಿರೂಪದ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅಗ ಶಬ್ದಕರ್ಮದ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ದೇವಾದಿಕರ ಪರ್ಯಾಯ ಪಡೆದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗ ವಿಷಯ-ಕಷಾಯಿಗಳ ತೀವ್ರಪರಿಣಾಮರೂಪದ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅಗ ಪಾಪದ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ, ಇದರ ಉದರುದಿಂದ ನರಕಾದಿಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ಪಡೆದು ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಜೀವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಶುದ್ಧಭಾವದಿಂದ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಪಕ್ಷಕಾಲವು ಬಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀತ್ಯಾರ್ಥದೇವ ವಿತರಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞರ ಉಪದೇಶದ ಪ್ರಸ್ತುತಿಯಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಶ್ರದ್ಧೆ ರುಚಿ ಪ್ರತಿತಿ ಅಚರಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಸ್ವ ಮತ್ತು ಪರದ ಹೇಳಣಿಜ್ಞಾನವಾದಿ ಶುದ್ಧ-ಅಶುದ್ಧಭಾವದ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹಿತ-ಅಹಿತದ ಶ್ರದ್ಧೆ ರುಚಿ ಪ್ರತಿತಿ ಅಚರಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಶುದ್ಧದರ್ಕನ ಜಾಗನಮಯವಾದ ಶುದ್ಧ ಜೀತನಾಪರಿಣಮನವನ್ನು ‘ಹಿತ’ವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಇದರ ಫಲವು ಸಂಸಾರದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾದೆಯಿಂದು ತಿಳಿದರೆ ಮತ್ತು ಅಶುದ್ಧಭಾವದ ಫಲವು ಸಂಸಾರವಿದೆಯಿಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅಗ ಶುದ್ಧಭಾವದ ಗ್ರಂಥದ ಮತ್ತು ಅಶುದ್ಧಭಾವದ ತ್ಯಾಗದ ಉಪಾಯಮಾಡುವನು. ಉಪಾಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞ ವಿತರಾಗಿ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವ್ಯವಹಾರಾತ್ಮಕ ಸಮೃದ್ಧಿ ಕರ್ಮನ್-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರಸ್ವರೂಪ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಜ್ಞಾನ ಚಾರಿತ್ರಕ್ಕೆ ‘ನಿಶ್ಚಯ’ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞ ವೀತರಾಗಿ ಜಿನ್ದೇವರು ಕಾಗೂ ಅವರ ಪಜನ ಮತ್ತು ಆ ಪಜನಗಳಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂಥ ಮುಸಿ ಶಾರಕರುಗಳ ಭಕ್ತಿ ವಿನಯ ವಂದನೆ ವೈಯಾವೃತ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಅದು ‘ವ್ಯವಹಾರ’ವಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವರಿಗೆ ಇದು ಉಪಕಾರಿಯ ಉಪಕಾರ ಮನ್ಸಿಸುವುದು ನಾಜ್ಯಯಿವಿದೆ, ಉಪಕಾರದ ಲೋಪಮಾಡುವುದು ಅನಾಜ್ಯಯಿವಿದೆ. ಸ್ವರೂಪದ ಸಾಧಕನು ಅಹಂಕಾರ ನೊಡಲಾದ ಮಹಾವ್ಯತ ದಾಗೂ ರತ್ನತ್ರಯರೂಪದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಸಮಿತಿ, ಗುಸ್ತಿರಾಹವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹತಗಲಿದ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸಿಂದೆ ಗರಾಂದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಗುರುಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಾಯಕ್ಷಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ತಪಸ್ಸಮಾಡುವುದು, ಪರಿಷಹ ಸಹಿಸುವುದು, ದಶಕ್ಷಣ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕ್ರಿಯಾರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪರಾಗದ ಅಂಶವಿರುವವರಿಗೆ ತುಭಕರ್ಮದ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದ್ದರೂ ಅದು ಮನುಖ್ಯವಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವರಿಗೆ ತುಭಕರ್ಮದ ಫಲದ ಇಚ್ಛೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅಂಧ ತುಲ್ಯವಿದೆ ಇತಾ ದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಆಗಮೋಕ್ಷವಾದ ‘ವ್ಯವಹಾರ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ’ವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ರೂಪದ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಧ್ವರೂ ಸಿವೃತಿಪ್ರಧಾನವಿರುವುದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಯ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಿಶ್ಚಯ-ವ್ಯವಹಾರಸ್ವರೂಪ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಸಂಕ್ಷೇಪವಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ‘ಶುದ್ಧಭಾವ’ ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಾ ಸಮೃದ್ಧಿ ಕರ್ಮನ್-ಕ್ಷಯ ಮನುಖ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಸಮೃದ್ಧಿ ಕರ್ಮನ್ವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರವು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿ ಕರ್ಮನ್ದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನ್ದೇವರ ಭಕ್ತಿಯು ಮನುಖ್ಯವಿದೆ, ಅದು ಸಮೃದ್ಧಿ ಕರ್ಮನ್ನ ತಿಳಿಸುವ ಸೆಲುವಾಗಿ ಮನುಖ್ಯ ಚಿಕ್ಕವಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಜಿನಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಜಿನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಆಗಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ಜಿನಾಜ್ಞೆಯ ಜೀರಣಾಗಿ ಉಳಿದವುಗಳಿಲ್ಲವು ಕುಮಾರಗಳನೆ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮಕಲಾಜಾಂವಾಗಿತ್ತದೆ.

ಬದ್ಧ ಶುಭಾರ್ಥಭ ಕಮೋರ್ದರಿಂದ ಸಂಸಾರದಲಿ ಭ್ರಮಿವನನು
ಅನಂತದುಃಹ ಪಡೆದು ಚಕ್ರಗ್ರಾತಿಗಳಲಿ ತಿರುಗುವನನು
ಸರ್ವಜ್ಞ ರ ದೇಶನಾ ಪಡೆದು ಮಿಥಾತ್ಪ್ರಭಾವ ತ್ಯಜಿಸುವನು
ನಿಜಶುದ್ಧಭಾವಧರಿಸಿ ಕರ್ಮಕಿಳಿಸಿ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆವನು

ಂ ‘ಶುದ್ಧಭಾವ’ದ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಏರಡು ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ, ಹೀಗೆ ‘ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಗಳು ಏರದಿಲ್ಲ’ ದಿದ್ದರೂ ಆದರೆ ನಿರೂಪಣೆಯು ಏರಡು ಪ್ರಕಾರದಿಲ್ಲ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶುದ್ಧಭಾವವನ್ನು ಏರಡು ಪ್ರಕಾರದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವಳಿ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಹೇಳಿಸಿಯಿಂದು ಇಂದಿಯಬೇಕು. ನಿಶ್ಚಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಕರ್ಮನಾದಿಗಳಿರುವವನಿಗೇ ವ್ಯವಹಾರವು ಮನುಸ್ಯವಿದೆ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೇ ನಿರತಿಂದಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ‘ಶುದ್ಧತ್ವ’ ಅಥವಾ ‘ಶುದ್ಧ ಸಂಪ್ರಯೋಗತ್ವ’ದ ಅರೋಪವು ಬರುತ್ತದೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ‘ಶುದ್ಧಭಾವ’ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಆದರೆ ವ್ಯವಹಾರವಯಂದಿಂದ ವ್ಯವಹಾರವು ನಿರುದ್ಧವಿಲ್ಲ.

ಮಂಗಲಮಯೆ ಪರಮಾತ್ಮನಾ ಶುದ್ಧಭಾವ ಅವಿಕಾರವಿದೆ
ಅದಕೇರಿ ಸ್ವಪದ ಪಡೆಯುವುದರದೇ ನಿರ್ಧಾರವಿದೆ

ಹಿ. ಪ್ರಕಾರ ಭ. ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯರ್ದೇವನಿರಚಿತ ಅಷ್ಟ ಸಾಹುಡದಲ್ಲಿ ಐದನೇಯ ಭಾವಸಾಹುಡ
ಮತ್ತು ಅದರ ಜಯಂದ ಭಾಬಜಾಕೃತ ದೇಶಭಾಷಾಮಯ ವಚನಿಕೆಯ
ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾನುವಾದವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಮೊ ೧ ಕ್ಷೇವಾ ದು ದ

ಸ್ವಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಮಂಗಲದ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಷ್ಠಿರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಅಪ್ಯಕ್ರಮಾಗಳ ನಾಶಮಾಡಿ ಶುದ್ಧಾಪ್ಯ ಗುಣಗಳ ಪಡೆದು |
ಸಿದ್ಧರಾದರು ನಿಜಧಾರ್ಯನೆಡಿಂ ಬಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಸುಖಿಗಳಿಂದು ||

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಂಗಲದ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಷ್ಠಿರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಭ. ಕುಂದಕುಂದಾಚಾಯರ್ದೇವಕ್ಯತ
‘ಮೋಕ್ಷಪಾಹುಡೆ’ಗ್ರಂಥವು ವ್ಯಾಕೃತಿ ಗಾಥಾಬದ್ಧವಿದೆ, ಅದರ ದೇಶಭಾಷಾವುಂಟು ವಚನಿಕೆಯನ್ನು ಬರಿಯುತ್ತೀವೆ.
ಸ್ವಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಆಚಾಯರ್ದೇವರು ಮಂಗಲದ ಸಲುವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಜಾಣಮಂಯಂ ಅಪ್ಯಾಣಂ ಉಪಲಭ್ಯಂ ಜೀಣ ರಘುದಿಯಕಮೈಣ |
ಚಂಡಿಂ ಯ ಪರದವ್ಯಂ ಣಮೋ ಣಮೋ ತಸ್ಮ ದೇವಸ್ತ || ೧ ||

ಜಾಣನಮಯು ಆತಾ ಉಪಲಭ್ಯಃ ಯೇನ ಪ್ರೀತಿಕರ್ಮಣಾ |

ತ್ಯಕ್ತಾ ಚ ಪರದ್ರವ್ಯಂ ನಮೋ ನಮಸ್ತಸ್ಮೃ ದೇವಾಯ || ೧ ||

ಅಧ್ಯ:—ಯಾರು ಪರದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ, ಭಾವಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಸೋಕರ್ಮ
ಗಳನ್ನು ಕೆಳೆದುಕೊಂಡಂತವರಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಲಿ ಜಾಣನಮಯನಾದ ಅತ್ಯಂತನ್ನು ಸಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಂಥ
ದೇವರಿಗೆ ನಮ್ಮೆ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ-ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ ! ಎರಡು ಬಾರಿ ಹೇಳಿವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ತ್ರೀತಿಯುಕ್ತವಾದ
ಭಾವನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾಭ್ರ:—ಇದು ‘ಮೋಕ್ಷಪಾಹುಡೆ’ದ ಸ್ವಾರಂಭವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸಮಸ್ತ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು
ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕರ್ಮದ ಅಭಾವಮಾಡಿ ಕೇವಲಜಾಣನಾನಂದಸ್ವರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷಪದವನ್ನು ಸಾಪ್ತ

ಜಾಣನಮಯವಾದ ಅತ್ಯನ್ನ ಪಡೆದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ಷಪಣವಾಗಿ |

ಅನಿತು ಪರದ್ರವ್ಯಗಳ ತ್ಯಜಿಸಿದೂ ರೇವನಿಗೆ ನಮೋ ನಮನವಿದೆ || ೧ ||

ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ರೆ ಆ ದೇವರಿಗೆ ಮಂಗಲದ ಸಲುವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿರುವುದು ಯಾಕ್ತವಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಪ್ರಕರಣವಿದೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾವ-ಮೋಕ್ಷವಂತೂ ಅರಹಂತರಿಗಿದೆ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿ-ಭಾವಗಳಿಂಬ ಎರಡೂ ಪ್ರಕಾರದ ಮೋಕ್ಷವು ಸಿದ್ಧಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳಿಗಿರುವುದರಿಂದ ಈರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರವಿದೆ ಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. || ೮ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಈಗ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಓಮಿಳಾಣ ಯಂ ತಂ ದೇವಂ ಅಣಂತವರಣಾಣಂಸಣಂ ಸುದ್ಯಂ |

ವೋಚ್ಯಂ ಪರಮಪ್ರಾಣಂ ಪರಮಪರಯಂ ಪರಮಜೋಷಣಂ || ೯ ||

ನತ್ವಾ ಚ ತಂ ದೇವಂ ಅಸುತಪರಜ್ಞಾಸದರ್ಶನಂ ತುದ್ಯನ್ವಾ |

ವಕ್ಷ್ಯೇ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಪರಮಪದಂ ಪರಮಯೋಗಿಸಾವ್ವಾ || ೧೦ ||

ಅಧ್ಯೇತ :—ಆ ಪೂರ್ವೇಚ್ಯೇ ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಪರಮಾತ್ಮೆ ಆ ಉತ್ಸ್ವಷ್ಟ ಕುದ್ದ ಆತ್ಮಸಿಗೆ, ಪರಮಯೋಗಿಶ್ವರ ಆ ಉತ್ಸ್ವಷ್ಟ ಯೋಗ್ಯ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಂಥ ಮುಸಿರಾಜರುಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನೀಡು ಆಚಾರ್ಯರೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪೂರ್ವೇಚ್ಯೇ ದೇವರಿಗೆ ಅನಂತ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಷ್ಟ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ, ಅವರು ವಿಶುದ್ಧಿದಾರ್ತಿಕರ್ಮನುಲಂಬಿಸಿ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಪದವು ಪರಮೋತ್ಸ್ವವಿದೆ.

ಭಾವಾಧ್ಯ :—ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಪದವು ಹೇಗೆದೆ ಹಾಗೆ ನಣನೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು, ಅದುದರಿಂದ ಆ ರೀತಿ ಅದರದೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದೆ. ಯೋಗೀಶ್ವರರುಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದು. ಮೋಕ್ಷಪದವನ್ನು ತುದ್ದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಆ ಧ್ಯಾನದ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಯೋಗೀಶ್ವರರುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖ್ಯರೂಪದಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಗೃಹಸ್ಥಿಗೆ ಈ ಧ್ಯಾನವು ಮುಖ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಇದರ ಆಶಯವಿದೆ. || ೧೧ ||

ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದೆ ಅವನನ್ನು ಯೋಗಿ ಧ್ಯಾನಿಮುಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಅವನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಪರಮಪದವನ್ನು ಸ್ತಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜಂ ಜಾಡೀಳಾಣ ಜೋಂಕು ಜೋಂಆತ್ಮೋ ಜೋಂಇಳಾಣ ಅಣವರಯಂ |

ಅವ್ಯಾಭಾವಮಣಂತಂ ಆಣೋವಮಂ ಲಹಜಂ ಓವ್ಯಾಣಂ || ೧೨ ||

ಅವಂತಪರಜ್ಞ ಪದರ್ಶನ ರುದ್ದ ಪರಮಪದ ಪಡೆದಾ ದೇವವಿಗೆ |

ವಿನಮಿಸಿ ವಿರಳಿಸುವೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪರಮಯೋಗೀಶ್ವರನಿಗೆ || ೧೩ ||

ಅರಿತದಸುಯೋಗಿಯೋಗದರೀ ಸ್ತುರವಿದ್ದು ಶತತದಮು ನೋಡುವನು |

ವಿರಂತ ಉದಮೇ ಅವಂತ ಅವ್ಯಾಭಾಧ ಶಿವಸುಳಿವ ಪಡೆಯುವನು || ೧೪ ||

ಯೆತ್ ಜಾಗ್ತಾ ತಾಪ್ಯ ಯೋಗಿ ಯೋಗಸ್ತಃ ದೃಷ್ಟಾಪ ಅನವರತಮ್ |
ಅವಾಚಾಧಮನಂತಂ ಅನುಪಮಂ ಲಭತೇ ನಿವಾಳಿಮ್ || ೬ ||

ಅಧ್ಯ:—ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳದುಕೊಂಡು ಯೋಗಿ(ಮುನಿ) ಯೋಗ(ಧ್ಯಾನ)ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಿರಾಗಿ ನಿರಂತರ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅನುಭವಗೊಳಿಸಿ ವಾಗಿಕೊಂಡು ನಿವಾಳಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ನಿವಾಳಿವು ‘ಅವಾಚಾಧ’ವಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಭಾಧೆಯಿಲ್ಲ. ‘ಅನಂತ’ವಿದೆ, ಅದರ ನಾಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಅನುಪಮ್’ವಿದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದರ ಉಪನೇಯ ಅನ್ಯಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾಧ್ಯ:—ಯಾರನ್ನು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳು ನಿರಂತರ ಅನುಭವ ಮಾಡಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ನಿವಾಳಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಅಂಥ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮುಂದಿ ಹೇಳುವೆಂದು ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿದೆ. || ೭ ||

ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಗಿದ್ದ್ವಾನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ,—

ತಿಪರ್ಯಾರೋ ಸೋ ಅಪ್ಯಾ ಪರಮಂತರಬಾಹಿರೋ ಹಂ ದೇಹಿಣಂ |

ತತ್ತ್ವ ಪರೋ ರ್ಪೂಜಾಜ್ಞಾಜಿ ಅಂತೋವಾಪಣ ಚಜಾವಿ ಬಹಿರಪ್ಯಾ || ೭ ||

ತ್ರಿಪ್ರಕಾರಃ ಸ ಆತ್ಮಾ ಪರಮಂತಃ ಬಹಿಃ ಸ್ವಾಟಿಂ ದೇಹಿಸಾಮರ್ |

ತತ್ತ್ವ ಪರಂ ಧ್ಯಾಯತೇ ಅಂತರಣಾಯೇನ ಕೈಜಿ ಬಹಿರಾತಾಪ್ಯಾನಮ್ || ೮ ||

ಅಧ್ಯ: ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆತ್ಮನು ಅಂತರಾತ್ಮ, ಬಹಿರಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದವನಿಡ್ದಾನೆ. ಅಂತರಾತ್ಮನ ಉಪಾಯದ ಮುಖಾಂತರ ಬಹಿರಾತ್ಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಭಾವಾಧ್ಯ:—ಬಹಿರಾತ್ಮತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಂತರಾತ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು, ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. || ೮ ||

ಆಗ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ,—

ಅಕ್ಷಾಂಡಿ ಬಾಹಿರಪ್ಯಾ ಅಂತರಾಪ್ಯಾ ಹಂ ಅಪ್ಯಂಕಪ್ಲೋ |

ಕಮ್ಮುಕಲಂಕವಿಮುಕ್ಷೋ ಪರಮಪ್ಯಾ ಭಣ್ಣಾಪ ದೇವೋ || ೯ ||

ದೇಹಿಗಳ ಆತ್ಮ ಪರಮ ಅಂತರ ಬಹಿರವೇಂದು ಮೂರು ವಿಧವಿವನು |

ಬಹಿರಾತ್ಮತೆಯನಿಗಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಿಂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬುದು || ೯ ||

ಇರುವವಕ್ಕೆದೀ ಬಹಿರಾತ್ಮ ಸ್ಥಾನವೇದನ ಶಂಕರಿವದು ಅಂತರಾತ್ಮ |

ಪರಮಾತ್ಮಕಮ್ಮುಕಲಂಕ ವಿಮುಕ್ಷವಿರುವವನೆ ದೇವನಿರುವನು || ೯ ||

ಕರುಂಕಲಂಕವಿಮುಕ್ತಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಭಣ್ಯತೇ ದೇವಃ ॥ ೫ ॥

ಅಥ್ರ :— ಅಕ್ಷೇ ಎಂದರೆ ಸ್ವರ್ಥನ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಂತೂ ಬಾಹ್ಯ ಆತ್ಮವಿವೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಥ ಮೊದಲಾದ ವಿನಯಗಳ ಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೇ ಆತ್ಮಸೆಂದು ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಆತ್ಮಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂತರಾತ್ಮಾನಿದ್ದಾನೆ ಅದು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ಕೃಷಿ ಅನುಭವಗೋಚರ ಸಂಕಲ್ಪವಿದೆ, ಶರೀರ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮುಖಾಂಶರ ಸೋಡುವವನನು, ತಿಳಿಯುವವನಿದ್ದಾನೆ ಅಷನು ನಾನೇ ಇದ್ದೇ ನೆಂಬ ಸ್ವಸಂವೇದನ ಗೋಚರ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಅಂತರಾತ್ಮಾನಿದ್ದಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಆ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನವಾದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾವಕರ್ಮ ಆ ರಾಗ-ಪ್ರೇಮ-ವೋಚಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಸೋಕರ್ಮ ಆ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ಕರುಂಕಲಂಕಮಲ ದಿಂದ ಸಿಮುಕ್ತ-ರಹಿತ, ಅನಂತಚಾಳಾನಾದಿಗುಣಸಹಿತನೇ ಪರಮಾತ್ಮಾನಿದ್ದಾನೆ, ಅವನೇ ದೇವಸೈದ್ಧಾನೆ, ಅನ್ಯರಿಗೆ ದೇವಸೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅದು ಉಪಚಾರವಿದೆ.

ಭಾವಾಧ್ರ :— ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಆತ್ಮಸೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿರುವ ಮನ ಸ್ವಿನ ಮುಖಾಂಶರ ಸೋಡುವ ತಿಳಿಯುವ ಕಂಡುಬರುವಂಥ ಸಂಕಲ್ಪವಿದೆ ಅವನು ಅಂತರಾತ್ಮಾನಿದ್ದಾನೆ, ಇನ್ನು ಕರುಂಕಲಂಕದಿಂದ ರಹಿತನಾದವನೆನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮಾನಿದ್ದಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಜೀವನೇ ಲಾಲಿಯವರಿಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಶರೀರಾದಿಗಳನ್ನೇ ಆತ್ಮಸೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗಂತೂ ಬಹಿರಾತ್ಮಾನಿದ್ದಾನೆ, ಸಂಸಾರಿಯಿದ್ದಾನೆ, ಇದೇ ಜೀವನು ಯಾವಾಗ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಇವನು ಸಮೃದ್ಧಿಸ್ಯಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅಂತರಾತ್ಮಾನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಈ ಜೀವನು ಯಾವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಕರುಂಕಲಂಕದಿಂದ ರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಆಗ ನೊದಲು ಕೇವಲಚಾಳಾನ ಪಡೆದು ಆರಹಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ನಂತರ ಸಿದ್ಧಪಡವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಪೂರ್ವಿಕಾಳಿತ್ತಾನೆ, ಇವರೀರ್ವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮಾನಿದ್ದಾನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆರಹಂತರಂತೂ ಭಾವಕಲಂಕದಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರು ದ್ರವ್ಯ-ಭಾವರೂಪವೆಂದು ಎರಡೂ ಪ್ರಕಾರದ ಕಲಂಕದಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೀಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ॥ ೫ ॥

ಆಗ ವಿಶೇಷಣದ ಮುಖಾಂಶರ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಮಲರಹಿಂ ಕಲಚತ್ತೋ ಅಂದಂದಿಂ ಕೇವಲೋ ವಿಸುದ್ಧಪ್ರಾ ।

ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಪರಮಜಿಣೋ ಸಿವಂಕರೋ ಸಾಸಂ ಸಿದ್ಧೋ ॥ ೬ ॥

ಮಲರಹಿತ ಕಲತ್ತುಕ್ತಃ ಅನಿಂದಿಯಃ ಕೇವಲಃ ವಿಶುದ್ಧಾತಾ ।

ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಪರಮಜಿಣಃ ಶಿವಂಕರಃ ಶಾತ್ಮತ್ತಃ ಸಿದ್ಧಃ ॥ ೬ ॥

ಅಥ್ರ :— ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಲರಹಿತನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ ಭಾವಕರ್ಮರೂಪದ ಮಲದಿಂದ ರಹಿತನಿದ್ದಾನೆ, ಕಲತ್ತುಕ್ತ(-ಶರೀರರಹಿತ)ನಿದ್ದಾನೆ, ಅನಿಂದಿಯ(-ಇಂದ್ರಿಯರಹಿತ)ನಿದ್ದಾನೆ, ಅಥವಾ ಅನಿಂದಿತ

ಕರೀರಮುಕ್ತ ಮಲರಹಿತ ಅನಿಂದಿಯ ಕೇವಲ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮರೂಪರು ।

ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಪರಮಜಿಣ ಶಿವಂಕರ ಶಾತ್ಮತ್ತರಾದ ಸಿದ್ಧರೂಪರು ॥ ೬ ॥

ವಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಿಂದಾಯುತ್ತಿನಿಲ್ಲ ಎಣಿ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಾಯೋಗ್ಯನಿದ್ದಾನೆ, ಕೇವಲ (-ಕೇವಲಜ್ಞಾನವಯ)ನಿದ್ದಾನೆ, ವಿಶ್ವಾದಾತ್ಮಿನಿದ್ದಾನೆ— ಅವನ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವು ವಿಕೀರಣಾಪದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ನಿಡೆ, ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞೇಯಗಳ ಆಕಾರಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆವುಗಳ ರೂಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಲ್ಲಿ, ಪರಮೇಷ್ಠಿಯಾದ್ದರೆ ಪರಮಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಿರಿದ್ದಾರೆ ಪರಮ ಜಿನರಿದ್ದಾರೆ, ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಶಿವಂಕರಿದ್ದಾರೆ ಭವ್ಯಚೀವರುಗಳಿಗೆ ಪರಮ ಮಂಗಲ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಶಾಶ್ವತರಿದ್ದಾರೆ (ಅವಿನಾಶಿಯಾದ್ದರೆ), ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ—ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಸಿದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿವಾಳ ಪದವಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಃಥಃ :—ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮಿನಿದ್ದಾರೆ, ಯಾರು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. || ೬ ||

ಮುಂದೆ ಕೂಡ ಇದೇ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಅರುಪವಿ ಅಂತರಪ್ರಾಂ ಬಾಹಿರಪ್ರಾಂ ಭಂಡಿಳಾಣ ತಿವಿದೇಣ |
ರ್ಯೂಾಜ್ಞಾಂ ಪರಮಪ್ರಾಂ ಉಪಭಂಟ್ಯಂ ಜಿಣವರಿಂದೇಹಿಂ || ೭ ||

ಅರುಪ್ಯ ಅಂತರಾತ್ಮಾನಂ ಬಹಿರಾತ್ಮಾನಂ ತ್ಯಕ್ತಾಪ್ತ ತ್ರಿವಿಧೀನ |
ಧ್ಯಾಯುತೇ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಉಪದಿಪ್ಪಂ ಜಿನವರೀಂದ್ರ್ಯಃ || ೭ ||

ಅಥ್ರ : ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳಿಂದ ಬಹಿರಾತ್ಮತ್ಯೇಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಂತರಾತ್ಮನ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿರೆಂಬುದು ಜಿನವರೀಂದ್ರ್ಯ ಶೀಘ್ರಂಕರ ಪರಮದೇವರು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾಥ :—ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಹೇಳಿದೆ, ಇದರಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. || ೭ ||

ಈ ಬಹಿರಾತ್ಮನ ಪ್ರಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಬಹಿರತ್ತೇ ಪ್ರಾರಿಯಮಣೋ ಇಂದಿಯದಾರೇಣ ನಾಯಿಸರೂವಚಂಬಿ |
ಉಯದೇಹಂ ಅಪ್ರಾಣಂ ಅಜ್ಞಾ ವಸದಿ ಮೂಢದಿಬ್ಬೇಣ || ೮ ||

ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯದಿಂ ಬಹಿರಾತ್ಮತ್ಯೇಯ ತ್ಯಾಜಿಂ ಅಂತರಾತ್ಮರೂಢರಾಗಿ |

ಧ್ಯಾನಿಸಿರಿ ಪರಮಾತ್ಮನವೆಂದು ಜಿವವರದೇವ ಉಪದೇಶಿಸಿರು || ೮ ||

ನಿಷಕ್ಷರೂಪಚಂಬಿ ನಿಂದಿಯಾದ್ವಾರದಿಂ ಜಾದ್ವಾತ್ ವಿಸ್ತೃತ ಮನವಿದ್ಬಂ |

ನಿಷದೇವವನೇ ಆತ್ಮನೇಂದ್ರಧ್ವವನಾನ ಮಾಡುವನು ಮೂಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ || ೯ ||

ಬಹಿರಭೇದ ಸ್ವರಿತಮನಾಃ ಇಂದ್ರಿಯದ್ವಾರೀಣ ನಿಜಸ್ವರೂಪಚುಕ್ಕತಃ ।
ನಿಜದೇಹಂ ಆತ್ಮಾನಂ ಅಧ್ಯವಸ್ಯತ ಮೂಳಧರ್ಮಸ್ವಿಷ್ಟಃ ॥ ೫ ॥

ಅಭ್ರ :—ಮೂಳಧರ್ಮಸ್ವಿಷ್ಟಃ ಅಜಾತ್ಸು ನೋರ್ಮಿ ವಿಘ್ರಾದ್ವಷ್ಟಿಯಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಭಾರ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಕುಟುಂಬ ನೋದಲಾದ ಇವ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರೀಕ (ತತ್ವರ) ಮನಸ್ಸಿಳ್ಳವಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ದ್ವಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಚ್ಯಾಪಿನಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಿಘ್ರಾದ್ವಷ್ಟಿಯು ಬಹಿರಾತ್ಮಿನಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾಭ್ರ :—ಹೀಗೆ ಬಹಿರಾತ್ಮಿ ಭಾವವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು. ॥ ೬ ॥

ವಿಘ್ರಾದ್ವಷ್ಟಿಯು ತನ್ನ ದೇಹದ ಸಮಾನ ಇತರರ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ಇತರರ ಆತ್ಮನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಉತ್ತರದೇಹಸರಿಷ್ಟಂ ಮಿಷ್ಟಿಳಣ ಪರವಿಗ್ರಹಂ ಪರಯತ್ತೀಣ ।

ಅಚ್ಚೀಯಣಂ ಪಿ ಗಹಿಯಂ ರ್ಮಾಜಜ್ಞಿ ಪರಮಭಾವೇಣ ॥ ೭ ॥

ನಿಜದೇಹಸದೃಶಂ ದೃಷ್ಟಾಷ ಪರವಿಗ್ರಹಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ।

ಅಚ್ಚೀತನಂ ಅಪಿ ಗೃಹಿತೀಂ ಧಾರ್ಯಯತೇ ಪರಮಭಾವೇನ ॥ ೮ ॥

ಅಭ್ರ :—ವಿಘ್ರಾದ್ವಷ್ಟಿ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ದೇಹದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇತರರ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ದೇಹವು ಅಚ್ಚೀತನವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ವಿಘ್ರಾಭಾವದಿಂದ ಆತ್ಮಭಾವದ ಮುಖಾಂತರ ದೂಡ್ಯ ಯತ್ತಮಾಡಿ ಪರರ ಆತ್ಮವೆಂದು ಧಾರ್ಯನಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾಭ್ರ : ಬಹಿರಾತ್ಮನು ವಿಘ್ರಾದ್ವಷ್ಟಿಯ ವಿಘ್ರಾತ್ಮಕಮರ್ದ ಉದಯದಿಂದ (ಉದಯದ ಪರವಾಗುವುದರಿಂದ) ವಿಘ್ರಾಭಾವನವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಪರರ ದೇಹವು ಅಚ್ಚೀತನವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಪರರ ಆತ್ಮವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ (ಎಂದರೆ ಪರರನ್ನು ದೇಹತ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ವಿಘ್ರಾತ್ಮಭಾವದೊಡನೆ ಧಾರ್ಯನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ) ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಯತ್ತಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇಂಥ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವಿದೆ. ॥ ೯ ॥

ಇಂಥ ಮನ್ನಾಸೆಯಿಂದಲೇ ಬೇರೆ ಮನುಷ್ಯ ಮೋದಲಾದವರಲ್ಲಿ ನೋಹದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ನಿಜದೇಹಸದೃಶ ಪರದೇಹವನು ನೋಡಿ ಮುಂತಾಪಿಕ ಯತ್ತಮಾಡಿ ।

ನಿಜದಿಂದಮು ಅಚ್ಚೀತನವಿದ್ದರದವು ಆತ್ಮತನದಿಂ ಮನ್ನಿಸುವನು ॥ ೯ ॥

ಸಭರಜ್ಞ ವಸಾಹಣಂ ದೇಹೇನು ಯ ಅವಿದಿದತ್ತಪುಪ್ರಾಣಂ ।

ಸುಯಂದಾರಾಳವಿನಕು ಮಣಂಯಾಣಂ ವಡ್ಡಪ ಮೋಹೋಽಿ ॥ ೧೦ ॥

ಸ್ವಪರಾಧ್ಯವಸಾಯೇನ ದೇಹೇಷು ಚ ಅವಿದಿತಾಧರವಾತಾಧ್ಯನನ್ ।

ಸುತದಾರಾದಿವಿಷಯೇ ಮನುಜಾನಾಂ ನದ್ವರ್ತೀ ಮೋಹಃ ॥ ೧೦ ॥

ಅಧರ :—ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಪರದ ಅಧ್ಯವಸಾಯ (ಸಿಕ್ಕಿಯ)ದ ಮುಖಾಂತರ ಮನುಷ್ಯರು ಮಕ್ಕಳು ಪತ್ತೀ ಮೊದಲಾದ ಜೀವರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮನುಷ್ಯರು ಪದಾರ್ಥದ ಸ್ವರೂಪನನ್ನ (ಎಂದರೆ ಆತ್ಮನನ್ನ) ತಿಳಿಯಂಥವರಿದ್ದಾರೆ.

[**ಅಧರ :**—ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಪರದ ಅಧ್ಯವಸಾಯ (ಸಿಕ್ಕಿಯ)ದ ಮುಖಾಂತರ ಆ ಮನುಷ್ಯರು ಪದಾರ್ಥದ ಸ್ವರೂಪನನ್ನ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ, ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಪತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಜೀವರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.] (ಭಾಷಾ ಪರಿವರ್ತನಕಾರರು ಈ ಅಧರ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.)

ಭಾಷಾಧರ :—ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು ಜೀವ ಅಜಿವ ಪದಾರ್ಥದ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನ್ನ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪರಾಧ್ಯವಸಾಯವಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪರರ ದೇಹವನ್ನ ಪರರ ಆತ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಪುತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಮೊದಲಾದ ಕುಟುಂಬದವರಲ್ಲಿ ಮೋಹ (ಮಮತ್ವ) ವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಜೀವ ಅಜಿವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನ ತಿಳಿದಾಗ ದೇಹವನ್ನ ಅಜಿವವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುವರು, ಆತ್ಮನನ್ನ ಅಮೂಲೀಕ ಜೈತನ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು, ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನ ತಮ್ಮದೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುವರು, ಮತ್ತು ಪರರ ಆತ್ಮನನ್ನ ಪರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು, ಆಗ ಪರದಲ್ಲಿ ಮಮತ್ವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದ ರಿಂದ ಜೀವ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮೋಹ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ॥ ೧೦ ॥

ಮೋಹಕವರ್ದದ ಉದಯದಿಂದ (-ಉದಯದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ) ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಿಥಾಭಾವಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಅದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಭವದಲ್ಲಿ ಈ ಮನುಷ್ಯನು ದೇಹವನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಮಿತ್ಯಾಜ್ಞಾನಾಣೇನು ರಬಿ ಮಿತ್ಯಾಭಾವೇಣ ಭಾವಿಷಿ ಸಂತೋಽಿ ।

ಮೋಹೋದಪಣ ಪುಣರವಿ ಅಂಗಂ ಸಂ ಮಣ್ಣಪ ಮಣಂಷಿ ॥ ೧೧ ॥

ಪದಾರ್ಥಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿಯದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪರಾಧ್ಯವಸಾಯ ಮಾಳ್ಯರು ।

ಸುದತಿಸುತ್ತಾರಾದಿಯಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾ ವಿಜವ ಮೋಹದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವರು ॥ ೧೧ ॥

ಆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ರತನಿದ್ದು ಮಿತ್ಯಾಭಾವದಿಂ ಪರಿಷತನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ।

ತಾ ಮೋಹೋದಯದಿ ದೇಹವನು ಒಡಿತೆಂದು ಮರುಭವದಿ ಬಿಯಕುವನು ॥ ೧೧ ॥

ಮಿಥಾಂಜಾಂನೇಷು ರತ್ನ ಮಿಥಾಂಜಾಂಭಾನೇಷು ಭಾವಿತಃ ಸನ್ ।
ಸೋಹೋದಯೀನ ಪ್ರಸರಣಿ ಅಂಗಂ ಮನ್ಯತೇ ಮನುಷಃ ॥ ೧೧ ॥

ಅಧ್ಯೇತ :— ಈ ಮನುಷ್ಯನು ಹೋಹಕಮರ್ದದ ಉದಯದಿಂದ (ಉದಯದ ವರಣಾಗಿ) ಮಿಥಾಂಜಾಂನದ ಮುಖಾಂತರ ಮಿಥಾಂಜಾಂಭಾವದಿಂದ ಭಾವಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಲಿಂಗ (ದೇಹ) ಮನ್ಯ ಒಕ್ಕೆಯದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅನೇಕ್ಕಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾಧ್ಯೇತ :— ಹೋಹಕಮರ್ದದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಿಥಾಂಜದ ಉದಯದಿಂದ (ಉದಯದವರಾಗುವುದರಿಂದ) ಜಾಂಪತ್ತಿ ಕೂಡ ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಪರದ್ವಯವನ್ನು ತನ್ನ ದೆಂದು ತಿಳಿಯತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಮಿಥಾಂಜದಿಂದಲೇ ಮಿಥಾಂಜದ್ವಯಾಗುತ್ತದೆ ಅದರಿಂದ ಇದು ನನಗೆ ಸದಾ ಸಾರ್ಪವಾಗಲೆಂದು ನಿರಂತರ ಪರದ್ವಯದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯಿರುತ್ತದೆ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಸ್ತುತಿಯು ಆ ಭವಿಷ್ಯದೇಹವನ್ನು ಒಕ್ಕೆಯದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅನೇಕ್ಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ॥ ೧೨ ॥

ಯಾವ ಮುನಿಯು ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿರಸೇಕ್ಕನಿದ್ವಾನೆ, ದೇಹವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರಲ್ಲಿ ಮನುತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅವನು ನಿವಾಳಿವನ್ನು ನಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೋ ದೇಹೇ ಓರವೇಕೆಂಬ್ರೋ ಓದ್ದಂದೋ ಓಮ್ಮೊ ಓರಾರಂಭೋ ।
ಅದಸಹಾವೇ ಸುರಬಿ ಜೋಈ ಸೋ ಲಹಿ ಓವಾಣಂ ॥ ೧೩ ॥

ಯಾಃ ದೇಹೇ ನಿರವೇಕ್ಕಃ ನಿದ್ರಾಂದಃ ನಿಮರ್ಮನಃ ನಿರಾರಂಭಃ ।

ಅತ್ಸ್ವಭಾನೇ ಸುರತಃ ಯೋಗೀ ಸ ಲಭತೇ ನಿವಾಳಿನೂ ॥ ೧೪ ॥

ಅಧ್ಯೇತ :— ಯಾವ ಯೋಗಿ ಧ್ಯಾನಿ ಮುನಿಯು ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿರಸೇಕ್ಕನಿದ್ವಾನೆ ಎಂದರೆ ದೇಹವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಉದಾಹಿಸೆನಿದ್ವಾನೆ, ನಿದ್ರಾಂದ್ವಯನಿದ್ವಾನೆ—ರಾಗದ್ವೈಪರಾಪದ ಇಚ್ಛೆ ಅನಿಶ್ಚಯಿಂದ ರಹಿತನಿದ್ವಾನೆ, ನಿಮರ್ಮನಾಂತ್ಯನಿದ್ವಾನೆ—ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ‘ಇದು ನನ್ನ’ ದೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ರಹಿತನಿದ್ವಾನೆ, ನಿರಾರಂಭನಿದ್ವಾನೆ—ಈ ಶರೀರದ ಸಲುವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯಲೂಕಿಕೆ ಪ್ರಯೋಜನದ ಸಲುವಾಗಿ ಆರಂಭದಿಂದ ರಹಿತನಿದ್ವಾನೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಮನ್ಯನಿದ್ವಾನೆ, ಲೀಸನಿದ್ವಾನೆ, ನಿರಂತರ ಸ್ವಭಾವದ ಭಾವನೆ ಸಹಿತನಿದ್ವಾನೆ ಆ ಮುನಿಯು ನಿವಾಳಿವನ್ನು ಸಾರ್ಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾಧ್ಯೇತ :— ಯಾವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀಸನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅವನು ನೋಕ್ಕಿ ಸಾರ್ಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ॥ ೧೫ ॥

ಈಗ ಒಂದು ಮತ್ತು ಹೋಕ್ಕೆದ ಕಾರಣದ ಸಂಕ್ಷೇಪರೂಪ ಆಗಮದ ಸಚನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಯಾವನು ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿರಬೇಕ್ಕ ನಿದ್ರಾಂದ್ವ ನಿಮರ್ಮನ ಹೇಣ್ಣಿರಾರಂಭನಿದ್ವು ।

ಅವನಾತ್ಮಸ್ವಭಾವದೋಳ್ಳಿರತವಿದ್ವರಾ ಯೋಗಿ ನಿವಾಳಿ ಕಡೆಯುವನು ॥ ೧೬ ॥

ಶರದವ್ಯಾರ್ಥಿ ಬಜ್ಞಾದಿ ವಿರಂ ಮುಚ್ಚೀತ ವಿವಿಹಕಮ್ಮೆಗ್ಗೊಂ |

ತುಸೋ ಜಿಂಲುವದೇಸೋ ಸಮಾನದೋ ಬಂಧಮುಕ್ತಸ್ | ೧೫ ||

ಪರದವ್ಯಾರತಃ ಬಧ್ಯತೇ ವಿರತಃ ಮುಚ್ಚತೇ ವಿವಿಧಕಮ್ಮಭಃ |

ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿಸೋ ಪದೇತಃ ಸಮಾನತಃ ಬಂಧನೋ ಕ್ಷತಸ್ | ೧೬ ||

ಅಧ್ಯ :—ಯಾವ ಜಿವನು ಪರದವ್ಯಾರಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿನಿಡ್ದಾನೆ, ರಾಗಿಯಿಡ್ದಾನೆ ಅವನಂತೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಧ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ನುತ್ತು ಯಾವನು ಪರದವ್ಯಾರಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತಿನಿಡ್ದಾನೆ, ರಾಗಿಯಿಲ್ಲ ಅವನು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಜನದೇವರದು ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಬಂಧದ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷದ ಉಪದೇಶವಿದೆ.

ಭಾವಾಧ್ಯ :—ಬಂಧ-ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣದ ಕಥನವು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಿದೆ, ಆದರೆ ಪರದವ್ಯಾರಲ್ಲಿನ ರಾಗಭಾವವು ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿದ್ದರೆ ವಿರಾಗಭಾವವು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿದೆಯಂಬುದು ಅದರ ಸಂಕ್ಷೇಪವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಜಿಸೆಂದು ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೧೬ ||

ಸ್ವದವ್ಯಾರಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿನಿರುವವನು ಸಮ್ಮಾನಿಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ತಾಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಸದ್ವವ್ಯಾರಂ ಸಮಾಜಭೀಜ ಹವೇಜ ಉಯಮೇಜಾ |

ಸಮೃತಪರಿಜಾದೋ ಉಣ ಖವೇಜ ದುಟ್ಟಿಟ್ಟಕಮ್ಮಾಜಂ | ೧೭ ||

ಸ್ವದವ್ಯಾರತಃ ಕರುಣಃ ಸಮ್ಯಗ್ಲಿಷ್ಟಿ ಭವತಿ ನಿಯನೇನೇ |

ಸಮ್ಯಕ್ತಪರಿಣತಃ ಪುನಃ ಕ್ಷಾಪಯತಿ ದುಷ್ಪಾಷ್ಟಕಮ್ಮಾಜಣಿ | ೧೭ ||

ಅಧ್ಯ : ಯಾವ ಮುನಿಯು ಸ್ವದವ್ಯಾರಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ನಿಡ್ದಾನೆ, ರುಚಿನಂತ ನಿಡ್ದಾನೆ ಅವನು ನಿಯಮದಿಂದ ಸಮ್ಮಾನಿಸ್ತಿಯಾದಾನೆ ನುತ್ತು ಅವನೇ ಸಮೃತಪ್ರಭಾವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತ ದುಷ್ಪಾಷಾದ ಅಷ್ಟಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕ್ಷಯ-ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಪರದವ್ಯಾರತಬದ ವಿರತಮುಕ ನಾಗುವನು ವಿವಿಧ ಕರ್ಮಗಳಿಂ |

ಆರಿವುದಿಂ ಒಂದ್ವೋಕ್ಷದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಜಿಸೋ ಪದೇಕವನು | ೧೮ ||

ಸಮ್ಯಗ್ಲಿಷ್ಟಿಯಿರುವನು ಸದ್ವವ್ಯಾರತಾದ ಕರುಣನು ನಿಯಮದಿಂದ |

ಸಮ್ಯಕ್ತಪರಿಣಮವ ಮಾಡುವವನು ದುಷ್ಪಾಷ್ಟಕರ್ಮಗಳ ಕ್ಷಯಿತವನು | ೧೯ ||

೧ ‘ಸಮೋ’ ಇ ಸಾತ್ಸಾತ ನಡಲ್ಲಿ ‘ಸಮಿ’ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

೨ ಮುದ್ರಿತ ಸಂ. ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ‘ದುಟ್ಟಿಟ್ಟಕಮ್ಮಾಜಿ’ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

೩ ‘ಸ ಸಾಧುಃ’ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

೪ ಮುದ್ರಿತ ಸಂ. ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ‘ಕ್ಷಿಕತೇ’ ಎಂಬ ಪಾಠವಿದೆ.

ಭಾವಾಧರ :—ಇದು ಕೂಡ ಕರ್ಮ ನಾಶಮಾಡುವ ಕಾರಣದ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಕಥನವಿದೆ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ರುಚಿ, ಪ್ರತಿತಿ, ಆಚರಣದಿಂದ ಯಾಕ್ರಿದ್ವಾರೆ ಅವರು ನಿಯಮದಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿಸ್ವಯಿದ್ವಾರೆ, ಈ ಸಮೃಕ್ತಭಾವದಿಂದ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತ ಎಂಟು ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶಮಾಡಿ ನಿರ್ಬಾಳೆವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. || ೧೬ ||

ಯಾರು ಪರದ್ವಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿರ್ದ್ವಾರೆ ಅವರು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

**ಜೋ ಪ್ರಣ ಪರದವ್ವರಂ ವಿಂಚಾದಿಭ್ಯೇ ಹವೇಷ ಸೋ ಸಾಹೂ |
ಮಿಂಚ್ಯತ್ತಪರಿಣದೋ ಪ್ರಣ ಬಜ್ಞಾದಿ ದುಟ್ಟಟ್ಟಕಮ್ಮೇಹಿಂ || ೧೭ ||**

ಯೋ ಪ್ರನಃ ಪರದರವ್ಯರತಃ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಃ ಭವತಿ ಸಃ ಸಾಧುಃ |

ಮಿಥ್ಯಾತ್ಪಪರಿಣತಃ ಪ್ರನಃ ಬಧ್ಯತೇ ದುಷ್ಪಾಪ್ಯಕರ್ಮಭಿಃ || ೧೮ ||

ಅಧರ :—ಪ್ರನಃ ಎಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಸಾಧುವು ಪರದ್ವಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಸಿದ್ದಾನೆ, ರಾಗಿಯಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಯಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನು ಮಿಥ್ಯಾತ್ಪಭಾವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತ ದುಷ್ಪಾಪಾದ ಅಪ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಧ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾಧರ :—ಇದು ಬಂಧದ ಕಾರಣದ ಸಂಕ್ಷೇಪವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧುವಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವನು ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಸಿಗ್ರಿಂಫನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಯಾಗಿರುತ್ತ ಸಂಸಾರದ ದುಃಖ ಕೊಡುವಂಥ ಅಪ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಧ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. || ೧೯ ||

ಪರದ್ವಯದಿಂದಲೇ ದುರ್ಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಪ್ರದ್ವಯದಿಂದಲೇ ಸುಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಪರದವ್ವಾದೋ ದುಗ್ಗತಿ ಸದ್ವವ್ವಾದೋ ಹು ಸುಗತಿ ಹೋಽಜ |

ಇಯ ಟಾಳೂಣ ಸದವ್ಯೇ ಕುಣದ ರಷಿ ವಿರಜ ಇಯರವಿಂ || ೨೦ ||

ಪರದರವಾಗ್ಯತ್ವ ದುರ್ಗತಿಃ ಸ್ವಪ್ರದ್ವಯತ್ವ ಸುಷಟಿಂ ಸುಗತಿಃ ಭವತಿ |

ಇತಿ ಜಾಳತಾಪ ಸ್ವಪ್ರದರವ್ಯೇ ಕುರುತ ರತಿಂ ವಿರತಿಃ ಇತರಸ್ಮಿನ್ || ೨೧ ||

ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಯಾಗುವನು ಪರದ್ವಯದಲ್ಲಿ ಅವನರಕ್ತವಿರುವ ಕ್ರಮಣ |

ಮಿಥ್ಯಾತ್ಪಪರಿಣತನು ಮತ್ತೆ ದುಷ್ಪಾಪ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಧ್ಯನಾಗುವನು || ೨೨ ||

ಪರದ್ವಯದಿಂದ ದುರ್ಗತಿ ಸ್ವಪ್ರದ್ವಯದಿಂದ ಸುಗತಿಯಾಗುವುದೆಂದರಿದು |

ಪರದ್ವಯದಿಂದ ವಿರತರಾಗಿ ವಿಜಪ್ರದ್ವಯದಲ್ಲಿ ರತಿಯ ಮಾಡುವುದು || ೨೩ ||

ಅರ್ಥ : - ಪರದ್ರವ್ಯದಿಂದ ದುರ್ಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ವದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಸುಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿರಿ, ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆ ಭವ್ಯ ಜೀವರುಗಳೇ ! ನೀವು ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸ್ವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯಾವ ಆ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೆ ಅವುಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತಿ ರಾಗಿರಿ.

ಭಾವಾರ್ಥ : —ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು ಭೋಗಿಸುವವನಂತೂ ಸುಖ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಅವನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಅಸತ್ತಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪರದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತಿಮಾಡಿ ಬೇಕಾದಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭೋಗಿಸುವವನಿಗೆ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ, ಆಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ರೀತಿಯಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತಿಮಾಡಿರಿ, ಇದರಿಂದ ಸುಗತಿಯಿದೆ, ಸ್ವಾರ್ಥದಿಗೆ ಕೂಡ ಇದರಿಂದಲೇ ದೂರಕ್ಕೂತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವೂ ಇದರಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪರದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕಿರಿ ಇದರಿಂದ ದುರ್ಗತಿಯಿದೆ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದಾಗಿ ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಅಚಾರ್ಯರ್ಥಿಯೇವರು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : —ಸ್ವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸುಗತಿ-ದುರ್ಗತಿಗಳಿಂತೂ ಪರದ್ರವ್ಯದ ಸ್ತ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆಯಲ್ಲವೇ ?

ಉತ್ತರ : —ಇದು ಸತ್ಯವಿದೆ, ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥಯನ್ನೇನೇದರೆ ಪರದ್ರವ್ಯದಿಂದ ವಿರಕ್ತಿನಾಗಿ ಸ್ವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ವಿಶುದ್ಧತೆಯು ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ, ಆ ವಿಶುದ್ಧತೆಯು ನಿರ್ವಿಶುದ್ಧಿಂದ ಕುಭಕರ್ಮಗಳೂ ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶುದ್ಧತೆಯಾದಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ಜರಿಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದರಿಂದ ಸುಗತಿ-ದುರ್ಗತಿಗಳಾಗುವುದನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು ಯಂತ್ರವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. || ೧೯ ||

ಪರದ್ರವ್ಯಗಳು ಹೇಗೆವೆಯೆಂದು ತಿಳ್ಳಿನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರರೂಪವಾಗಿ ಈಗ ಅಚಾರ್ಯರ್ಥಿಯೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಆದಸಹಾವಾದಣ್ಣಂ ಸಚ್ಚಿತಾತ್ಮಚಿತ್ತಮಿಸ್ಯಿರುಂ ಹವದಿ ।

ತಂ ಪರದವ್ಯಂ ಭಣಿಯಂ ಅವಿತತ್ತಂ ಸವ್ಯದರಿಸೀಹಿಂ ॥ ೧೯ ॥

ಅತ್ಯಸ್ವಭಾವಾದನ್ಯತ್ವಂ ಸಚ್ಚಿತಾತ್ಮಚಿತ್ತಮಿಶ್ರಿತಂ ಭವತಿ ।

ತತ್ವ ಪರದರವ್ಯಂ ಭಣಿತಂ ಅವಿತತ್ತಂ ಸರ್ವದರ್ಶಿಭಿಃ ॥ ೨೦ ॥

ಅರ್ಥ : —ಅತ್ಯಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಅನ್ಯವಾದ ಸಚಿತ್ತವಂತೂ ಸ್ತ್ರೀಪ್ರತ್ಯಾದಿಕರು, ಜೀವಸೌತವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ಅಚಿತ್ತಗಳು ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ವೊದಲಾದ ಅಚೀತನ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯಾನಾದಿಸಹಿತ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಂಟಂಬಸಹಿತ ಮನೆ ವೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವೂ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳವೇ. ಹೀಗೆ ಜೀವ ವೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಿದವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಲುವಾಗಿ ಸರ್ವದರ್ಶಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ‘ಅವಿತತ್ತಂ’ ಎಂದರೆ ಸತ್ಯಾರ್ಥ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅತ್ಯಸ್ವಭಾವದಿಂದವ್ಯವಾದ ಸಚಿತ್ತ ಅವಿತ್ತ ಅದರಂತೆ ಮಿಶ್ರಗಳಿಂ ।

ಅತ್ಯನ್ತಿಂ ಭಿನ್ನ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದು ಸರ್ವದರ್ಶಿಪೇಶ್ಯಾರು ಅವಿತತ್ತಂ ॥ ೨೧ ॥

ಭಾವಾರ್ಥ :—ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ಅತ್ಯನ್ನನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಚೇತನ ಅಚೇತನ ವಿಶ್ವ
ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರದ್ವಯಗಳನ್ನೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು
ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. || ೧೯ ||

ಅತ್ಯನ್ನಾಭಾವವನ್ನು ಸ್ವದ್ವಯವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಅದು ಹೀಗಿದೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ದುಟ್ಟಿಟ್ಟಕಮೃರಹಿಯಂ ಅಡೋವಮಂ ಕಾಣವಿಗ್ಗಂ ಟೆಚ್ಚಂ ।

ಸುದ್ಧಂ ಜಿಸೇಹಿಂ ಕಹಿಯಂ ಅಪ್ಪಾಣಂ ಯವದಿ ಸದ್ಗವ್ಯಂ || ೨೦ ||

ದುಷ್ಪಾಪ್ವಕಮರಹಿಕಂ ಅಸುವಮಂ ಜ್ಞಾನವಿಗ್ರಹಂ ನಿತ್ಯನೂ ।

ಶುದ್ಧಂ ಜಿಸೆಸ್ಯಃ ಭಜಿತಂ ಆತ್ಮಭವತಿ ಸ್ವಾಪ್ನವ್ಯನೂ ॥ ೨೦ ||

ಅರ್ಥ :—ಸಂಸಾರದ ದುಃಖಕ್ಕಾದುವಂಥ ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೂದಲಾದ ದುಷ್ಪಾಪ್ವ ಅಷ್ಟ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ
ರಹಿತ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದು ಉಪವೇಯಿಲ್ಲದಂಥ ಅಸುವಮ, ಅಸಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಕರೀರವಿದೆ ಮತ್ತು
ಅಸುನು ನಾಶವಿಲ್ಲದಂಥ ಅವಿನಾತಿ ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧಾನ್ನಿಂದ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಎಂದರೆ ವಿಕಾರಹಿತ ಕೇವಲಜ್ಞನವುಯಾದ
ಅತ್ಯನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞ ಜನಭಗವಂತರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅವನೇ ಸ್ವದ್ವಯಸಿದ್ಧಾನ್ನಿ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಜ್ಞಾನಾನಂದವಯ, ಅಮೂರ್ತಿಕ, ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಿಯಾದ ತನ್ನ ಅತ್ಯನಿದ್ಧಾನ ಅವನೇ
ಸ್ವದ್ವಯಸಿದ್ಧಾನ್ನಿ, ಉಳಿದ ಚೇತನ, ಅಚೇತನ, ವಿಶ್ವಗಳೆಲ್ಲವು ಪರದ್ವಯಗಳವೇ. || ೨೦ ||

ಇಂಥ ನಿಜದ್ವಯದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರು ನಿವಾಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೀ ರುಧಾಯಂತಿ ಸದವ್ಯಂ ಪರದವ್ಯಪರಮ್ಯಹಾ ದು ಸುಚರಿತಾ ।

ತೇ ಜಿಂವರಾಣ ಮಗೇ ಅಣಾಲಗ್ಗಾ ಲಹಹಿಂ ಟೆವ್ವಾಣಂ || ೨೧ ||

ಯೇ ಧ್ಯಾಯಂತಿ ಸ್ವದ್ವಯಂ ಪರದ್ವಯಪರಾಜ್ಯಾಜ್ಞಾಸುತ್ತ ಸುಚರಿತಾಃ ।

ತೇ ಜಿನವರಾಣಂ ಮಾಗೇ ಅಸುಲಗ್ಗಾಃ ಲಭತೇ ನಿವಾಣಮಾಃ ॥ ೨೧ ||

ಅರ್ಥ :—ಯಾವ ಮುಸಿಗಳು ಪರದ್ವಯದಿಂದ ಪರಾಜ್ಯಾಜ್ಞಾಗಿ ಸ್ವದ್ವಯವಾದ ಆ ತಮ್ಮ ಅತ್ಯದ್ವಯದ
ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಪ್ರಕಟ ಸುಚರಿತ ಎಂದರೆ ನಿದೋಽನ ಚಾರಿತ್ರಯುಕ್ತರಾಗುತ್ತ ಜನವರ
ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮಾರ್ಗದ ಅಸುಲಗ್ಗಾ (—ಅಸುಸಂಧಾನ, ಅಸುಕರಣ) ಮಾಡುತ್ತ ನಿವಾಣವನ್ನು ಪಡೆದು
ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಆ ದುಷ್ಪಾಪ್ವಕಮರ್ವಿಹಿಂ ಅಸುವಮ ಜ್ಞಾನವಿಗ್ರಹ ನಿತ್ಯಮದರಂತೆ ।

ಕರ್ಮಾರ್ಥವನು ಜಿನವರದೇವರು ಸ್ವದ್ವಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು || ೨೨ ||

ಬವ ಪರದ್ವಯದಿಂ ನಿಮುಖಾಗಿ ಸ್ವದ್ವಯ ಧ್ಯಾನಿತವನು ಸುಚರಿತದಿಂ ।

ಅವನು ಜಿನದೇವರ ಮಾರ್ಗದರನುಲಗ್ಗಾವಳಾಡುತ ನಿವಾಣ ಪಡೆಯುವನು || ೨೨ ||

ಭಾವಾರ್ಥ : ಸರದ್ರವ್ಯದ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಯಾರು ತಮ್ಮಸ್ವರೂಪದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರುಗಳು ನಿಶ್ಚಯಾಚಾರಿತ್ವರೂಪರಾಗಿ ಜಿನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಶ್ರಾವ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. || ೮೯ ||

ಜಿನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಯೋಗಿಗಳು ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಶ್ರಾವ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಸ್ವಾರ್ಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೇನು? ಅವಕ್ಕೆ ಶ್ರಾವ್ಯಸ್ವಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೀವವರಮಂಬಣ ಜೋಜು ರುಂಬಾಷೇ ರುಂಬಾಪಿಜು ಸುದ್ದಮಂಪ್ರಾಣಂ |

ಜೇಣ ಲಹಿಜ ಟಿವ್ಯಾಣಂ ಇ ಲಹಿಜ ಕಿಂ ತೇಣ ಸುರಲೋಯಂ || ೯೦ ||

ಜಿನವರಮತೇಣ ಯೋಗೀ ಧ್ಯಾನೇ ಧ್ಯಾಯಂತಿ ಶುದ್ಧಾವಾತಾತ್ಮಸ್ವರ್ವಕ |

ಯೋಣ ಲಭತೇ ನಿನಾಣಂ ನ ಲಭತೇ ಕಿಂ ತೇಣ ಸುರಲೋಕಂ || ೯೦ ||

ಅರ್ಥ :—ಯೋಗಿ ಧ್ಯಾನಿ ಮುನಿಯಿಂದ್ದಾನೆ ಅವನು ಜಿನೆಂದ್ರಿ ಭಗವಂತರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ ಅದರಿಂದ ನಿವಾರಣವನ್ನು ಶ್ರಾವ್ಯಸ್ವಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಶ್ರಾವ್ಯಸ್ವಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೇನು? ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಾವ್ಯಸ್ವಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಜಿನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವಂತೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು, ಅದರೆ ಜಿನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂಥವನು ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು ಕಿಳಿವಿದೆಯೇನು? ಇದಂತೂ ಅದರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆಯಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ || ೯೦ ||

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತದ ಮುಖಾಂತರ ದೃಢ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಜೋಜ ಜೋಯಂಜಾಸಯಂ ದಿಯಹೇಣೇಕ್ಕೇಣ ಲೇವಿ ಗುರುಭಾರಂ |

ಸೋ ಕಿಂ ಕೋಸದ್ಧಂ ಪಿ ಹು ಇ ಸಕ್ಕಾಬ ಜಾಣಿ ಭಂವಣಯಂ || ೯೧ ||

ಯಾಃ ಯಾತಿ ಯೋಜನತತಂ ದಿವಸೇನ್ಯೇಕ್ಕೇನ ಲಾತಾಃ ಗುರುಭಾರಮಾ |

ಸ ಕಿಂ ಕೋತಾದ್ಧಂಮಾಪಿ ಸ್ವರ್ಪಿಂ ನ ತಕ್ಕೋತಿ ಯಾತಂ ಭುವನತಲೇ || ೯೧ ||

ಜಿನವರ ವಂತಾನುಭಾರ ಯೋಗಿ ಧ್ಯಾನದೊಳ್ಳಿ ವಿಸಿದರೆ ಶುದ್ಧಾತ್ಮವನು |

ಆ ವಿವಾರ ಪಡೆವನೆಂದರೇನದರಿಂದ ಸುರಲೋಕವನು ಪಡೆಯನೆ || ೯೨ ||

ಯಾವನೊಂದು ರಿವಕೆ ಗುರುಭಾರದೊಳ್ಳು ಕತಯೋಜನಗಮಿಸುವನು |

ಅವನರ್ಥಕೋರ ಗಮಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೇನು ಭುವನತಲದಲ್ಲಿ || ೯೨ ||

ಅಥ್ರ :—ಯಾವ ಪುರುಷನು ದೊಡ್ಡ ಭಾರ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಂದು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ನೂರು ಯೋಜನ ಸದೆಯುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಈ ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಅಥ್ರ ಹರಡಾರಿ ಹೋಗುವಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೇನು? ಇದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿ ತಳದುಕೊಳ್ಳಿ.

ಭಾವಾಥ್ರ :—ಯಾವ ಪುರುಷನು ದೊಡ್ಡ ಭಾರ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಂದು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ನೂರು ಯೋಜನ ಸದೆಯುತ್ತಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಅಥ್ರ ಹರಡಾರಿ ಸದೆಯುವುದಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಜನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೊಕ್ಕಪಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯುವುದಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಿದೆ. || ೩೦ ||

ಈಗ ಇದೇ ಅಥ್ರದ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೋ ಕೋಡಿಪ ಇ ಜಿಪ್ಪುಇ ಸುಹಡೋ ಸಂಗಾಮುಹಿಂ ಸವ್ಯೇಹಿಂ |

ಸೋ ಕಿಂ ಜಿಪ್ಪುಇ ಇಕ್ಕಿಂ ಇರೇಇ ಸಂಗಾಮು ಸುಹಡೋ || ೩೧ ||

ಯಂತೆ ಕೋಡಾಯ ನೆ ಜೀಯತೇ ಸುಭಟಿಃ ಸಂಗಾರಮಂಕೃಃ ಸವ್ಯೇಃ |

ಸ ಕಿಂ ಜೀಯತೇ ಏಕೇನ ನರೇಣ ಸಂಗಾರಮೇ ಸುಭಟಿಃ || ೩೨ ||

ಅಥ್ರ :—ಯಾವನೋ ಓರ್ವ ಸುಭಟನು ಸಂಗಾರಮದಲ್ಲಿ ಎಣಿ ಸಂಗಾರಮಂಕೃನ್ನು ಮಾಡುವಂಥರ ಜತೆ ಕೊಟೆ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸುಲಭದಿಂದ ಜಯಿಸುವನು ಆ ಸುಭಟನು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇನು? ಅವಕ್ಕವಾಗಿ ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾಥ್ರ :—ಯಾವನು ಜನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವತ್ತಿಸುವನು ಅವನು ಕರ್ಮದ ನಾಶ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದರೆ ಅವನು ಸ್ವರ್ಗ ತಡೆಯುವಂಥ ಒಂದು ಶಾಷಕರ್ಮದ ನಾಶಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇನು? ಅವಕ್ಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. || ೩೩ ||

ಸ್ವರ್ಗವನ್ನುಂತೂ ತಪಸ್ಸಿಸಿಂದ (ಕುಭರಾಗರ್ಲೆವದ ತಪಸ್ಸಿಸಿಂದ) ಎಣಿರೂ ಪ್ರಸ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಅದರಿ ಧ್ಯಾನದ ಯೋಗದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಸ್ವಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಆ ಧ್ಯಾನದ ಯೋಗದಿಂದ ಮೊಕ್ಕವನ್ನು ಸ್ವಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಸಗ್ಗಂ ತವೇಇ ಸವ್ಯೋ ವಿ ಪಾವಪ ತಹಿಂ ವಿ ರುಖಾಣಜೋಖಿಂ |

ಜೋ ಪಾವಜ ಸೋ ಪಾವಜ ಪರಲೋಹ ಸಾಸರ್ಯಂ ಸೋಕ್ಷಂ || ೩೪ ||

ಯಾವ ಸುಭಟ ಸಂಗಾರಮದೋಳ್ಳೋಣಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾರವನು ದುರಿಷ್ಟ ಜಯಿಸುವನು |

ಅವನೋವೆ ಮನುಷ್ಯವನು ಜಯಿಸುವ ಸಾರ್ಥಕಯೋಗದಿಂದಾರು || ೩೫ ||

ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೆಲ್ಲರು ತಪಸ್ಸಿಸಿಂದ ತಡೆವರಾವರೆ ಧ್ಯಾನಯೋಗದಿಂದಾರು |

ಸ್ವರ್ಗವಡೆವರವರು ಪರಲೋಹದರಿ ಕಾಶ್ಯತ ಸೌಖ್ಯ ವಹಿಯುವರು || ೩೬ ||

ಸ್ವರೂಪ ತಪಸೂ ಸಮಃ ಅಸಿ ಪಾರಪ್ರೋತಿ ಕಂತು ಧಾರ್ಯನೆಂಬೋಗೇನೆ ।

ಯಾ ಪಾರಪ್ರೋತಿ ಸಃ ಪಾರಪ್ರೋತಿ ಪರಲೋಕೇ ಶಾಶ್ವತಂ ಸಾಖ್ಯನ್ ॥ ೭೫ ॥

ಅಥ : — ಶಂಖಾಗರೂಪದ ತಪಸ್ಸಿಸಿಂದ ಸ್ವರೂಪನ್ಯಂತೂ ಎಲ್ಲರೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಯಾರು ಧಾರ್ಯನೆಂದ ಯೋಗಿಂದ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಅವರೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾಧರ : — ಕಾಯಕ್ಕೆಲೀರ ಮೊದಲಾದ ತಪಸ್ಸಿನ್ಯಂತೂ ಎಲ್ಲ ಮತದ ಧಾರಕರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆ ತಪಸ್ಸಿಗಳು ಮುಂದಕ್ಕೆಣಾಯಿದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಯಾರು ಧಾರ್ಯನೆಂದ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಜಿನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಧಾರ್ಯನೆಂದ ಯೋಗಿಂದ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವಿರುವಂಥ ನಿವಾರಣವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ॥ ೭೬ ॥

ಧಾರ್ಯನೆಂದ ಯೋಗಿಂದ ನೋಟವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಾಖ್ಯಂತದ ಮುಖಾಂತರ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ,—

ಅಜಸೋಹಣಾಜೋಪಣಂ ಸುದ್ಧಂ ಹೇಮಂ ಹವೇಷ ಜಹ ತಹ ಯ ।

ಕಾಲಾಂಲದ್ವೀಪ ಅಪ್ಯಾ ಪರಮಪೃಷ್ಠ ಯವದಿ ॥ ೭೭ ॥

ಅತಿಕೋಳಿಸಿಯೋಗೇನೆಂ ಶಂದ್ಧಂ ಹೇಮಂ ಭಸತಿ ಯಾಧಾ ತಧಾ ಚ ।

ಕಾಲಾದಿಲಬಾಧ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಭಸತಿ ॥ ೭೮ ॥

ಅಥ : — ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸುವರ್ಣ ಸಾಣಾಣವು ಶೋಧಿಸುವ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಶಂದ್ಧಂ ಸುವರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಲ ಮೊದಲಾದ ಲಭ್ಯ ಆ ದ್ರವ್ಯ, ಕ್ವೈತ್ರ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಭಾವ ರೂಪದ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಆತ್ಮನು ಕರ್ಮದ ಸಂಯೋಗಿಂದ ಅಶಂಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಆವೃತ್ತಿ ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ॥ ೭೯ ॥

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತ, ತಪಗಳಿಂದ ಸ್ವರೂಪಾಗುತ್ತದೆ ಆ ವೃತ್ತ, ತಪಸ್ಸಿಗಳು ಒಳ್ಳೆಯಿವರೆ, ಆದರೆ ಅವು ತಾದಿಗಳಿಂದ ಸರಕಾದಿಗಳಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಆ ಅವೃತ್ತಾದಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಿಲ್ಲಿಚೆಂಬುವನ್ನು ಈಗ ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ,—

ವರ ವಯಂತವೇರಿ ಸರ್ಗೋ ಮಾ ದುಕ್ಷಂ ಹೋಲು ಹಿರಜಿ ಇಯರೇಹಿಂ ।

ಭಾಯಾತವಟ್ಟಿಯಾಣಂ ಪದಿವಾಲಂತಾಣ ಗುರುಭೇಯಂ ॥ ೭೯ ॥

ಹೇಗೆ ಆಧಿಕರ್ಯೋಧವಯೋಗಿಂದ ಸುವರ್ಣರೂಪದ ಕೆಯ ಪಡೆಯುವದು ।

ಹಾಗೆ ಕಾಲ ಹೊದರಾದವರ್ಗಳ ಲಿಂಧಿಯಂದಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಾಗುವನು ॥ ೭೯ ॥

ವೃತ್ತತತ್ತದಿಂ ಸ್ವರೂಪಿಂತ ಇರದಿಂ ಪರಕರ್ಮಃಖಿವಾಗಿರಲಿ ।

ಆತಪಭಾಯಾಷ್ಟಿರ ಪ್ರತಿಪಾಲಕ ಕಾರಣದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಭೇದಪಿದೆ ॥ ೮೦ ॥

ನರ ಪ್ರತತಪೋಭಿಃ ಸ್ವರ್ಗಃ ಮಾ ದುಃಖಂ ಭವತು ನರಕೇ ಇತರ್ಯಃ ।
ಭಾಯಾತಪಸಿ ತಾನಾಂ ಪ್ರತಿಸಾಲಯಾಂ ಗುರುಭೀದಃ ॥ ೨೫ ॥

ಅರ್ಥ :— ಪ್ರತ ಮತ್ತು ತಪದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಶ್ರೀಷ್ಟ ವಿದೆ, ಆದರೆ ಅವುತ್ತ ಮತ್ತು ಅತವಾ ದಿಂದ ಪಾಣಿಗಳಿಗೆ ನರಕಗಿಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಆಗಬಾರದು, ಅದು ಶ್ರೀಷ್ಟವಿಲ್ಲ, ಭಾಯೆ ಮತ್ತು ಆತಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವವರ ಪ್ರತಿಸಾಲಕ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಭೀದಗಳನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಭಾಯೆಯ ಕಾರಣವಂತೂ ವ್ಯಕ್ತಾದಿಗಳನೆ ಅವುಗಳ ಭಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವವನು ಸುಖ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅತವಾ ಕಾರಣವಂತೂ ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ ಮೌದಲಾದವು ಗಳಿಂದ ಇವುಗಳ ಸಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆತಮಾವಾಗುತ್ತದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡುವವವನು ದುಃಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಹೀಗೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಭೀದಗಳನೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತ, ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವವನು ಸ್ವರ್ಗದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಆಚರಣೆಮಾಡದೆ ವಿವರ ಕಷಾಯಾದಿಗಳ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವವನು ನರಕದ ದುಃಖವನ್ನು ಪ್ರತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಹೀಗೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಅಂಶರವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ನಿರಾಳಾವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರತತಪಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು ಶ್ರೀಷ್ಟ ವಿದೆಯೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಆಶಯವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖದ ಸಾಮೃತ್ಯಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿರಾಳಾದ ಸಾಧನೆಯಿಲ್ಲಂಥಾ ಇವು ಸಹಕಾರಿಯಿನೆ. ವಿವರ ಕಷಾಯ ಮೌದಲಾದವುಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಫಲವಂತೂ ಕೇವಲ ನರಕಾದಿಗಳ ದುಃಖವಿದೆ, ಆ ದುಃಖವ ಕಾರಣಗಳ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದಂತೂ ದೊಡ್ಡ ಆಸರಾಧವಿದೆಯಿಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೨೫ ॥

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಪ್ರತತಪಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಣಾರ್ಥಿಕ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲಬೇಕ್ಕಿಸುವವನು ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೋ ಇಚ್ಛಾ ಉಸ್ತುರಿದುಂ ಸಂಸಾರಮಹಣ್ಣಾವಾಲು ರುಂದಾಂ ।
ಕವಿಂಧಾಣಾಣ ದಹಣಂ ಸೋ ರುಂಾಯಾ ಅಪ್ಯಯಂ ಸುಧಾಂ ॥ ೨೬ ॥

ಯಾಃ ಇಚ್ಛಾ ನಿಸ್ಪತ್ತುಂ ಸಂಸಾರಮಹಾಣಾರ್ಥಾ ರುಧಾರ್ತಾ ।
ಕಮೇಂಧನಾನಾಂ ದಹನಂ ಸಃ ಧ್ಯಾಯಾತಿ ಆತ್ಮನಂ ಕುಧಾನೂ ॥ ೨೬ ॥

ಅರ್ಥ :— ಯಾವ ಜಿವನು ರುದ್ರ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮಂತ ವಿಸ್ತಾರರೂಪ ಸಂಸಾರರೂಪದ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹೊರಡಲು ಇಚ್ಛಾಸುತ್ತಾನೆ ಆ ಜಿವನು ಕರ್ಮರೂಪದ ಇಂಧನವನ್ನು ದಹನಮಾಡುವಂಥ ಶಿಂದ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಯಾವವಿಷ್ಯಾ ಶುವನು ಸಂಸಾರಮಹಾರುಂದ್ರಶಮಂದ್ರವಿಂದ ಹೇರಬಿರಲು ।

ಆವನು ಕರ್ಮರೂಪದಿಂಧನವ ದಿಂಸುವಂಥಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವನು ॥ ೨೬ ॥

ಒ ಮುದ್ರಿತ ಸಂಸ್ಕಾರ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ‘ಸಂಸಾರಮಹಣ್ಣಾವಸ್ತು ರುಧಾಸ್ತು’ ಎಂಬ ಪಾಠವಿದ್ದು ಆದರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಹಾಣವಸ್ತು ರುಧಾಸ್ತು’ ಎಂದಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ: —ನಿರ್ವಾಣದ ಪ್ರಾಯಿಯು ಕರ್ಮನಾಶವಾದಾಗ ಆಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮದ ನಾಶವು ಶಾಂತಾತ್ಮಕನ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಂದುಗಡಿಯೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷಪನ್ಹು ಪಡೆಯಲಾಗೇ ಹೀಸುವವನು ಶಾಂತ ಆತ್ಮನ ಎಂದರೆ ಕರ್ಮವಾಲದಿಂದ ರಹಿತನು ಅನಂತ ಚರ್ಚಣ್ಯಯಿ ಸಹಿತನಾದ (ಸಿಂಹಿಷ್ಟ್ಯಯಿ) ಪರಮಾತ್ಮನಿಧಾನ ಆವನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವು ಬೇರಾವುದು ಇಲ್ಲ. || ೨೫ ||

ಈಗ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ ವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ,—

ಸಮ್ಮೇ ಕಸಾಯ ಮೋತ್ತಂ ಗಾರವಮಯರಾಯದೋಸವಾಮೋಹಂ |

ಲೋಯವಹಾರವಿರದೋ ಅಪ್ಯಾ ರುಖಾಪಹ ರುಖಾಣತ್ತೋ | || ೨೬ ||

ಸವಾನ ಕಣಾಯಾನ ಮುಕ್ತಾಪ ಗಾರವಮಯರಾಯದೋಷವಾಮೋಹಂ |

ಲೋಕವೃವಹಾರವಿರತಃ ಆತ್ಮಾಂಂ ಧ್ಯಾಯಃ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಃ | || ೨೭ ||

ಅರ್ಥ: ಮುನಿಗಳು ಸಮಸ್ತ ಕಣಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತು ಗಾರವ, ಮದ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷಹಾಗು ಮೋಹಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತು ಲೋಕವೃವಹಾರದಿಂದ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಂಗಿ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ: ಮುನಿಗಳು ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಕ್ಷೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಿ, ಲೋಭಗಳಿಂಬ ಸಮಸ್ತ ಕಣಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಾರವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮದಗಳು ಜಾತಿ ಮೊದಲಾದ ಭೇದದಿಂದ ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರವಿದ್ದ ಅವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಲೋಕವೃವಹಾರ ಎಂದರೆ ಸಂಘದೊಳಗುರುವಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ನಿಯಾಜಾರ, ವೈಯಾವತ್ತ್ಯ, ಧರ್ಮಾರ್ಥದೇಶ, ಒದುವುದು, ಒದಿಸುವುದಿರುತ್ತವೆ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೊಗೆನಂತೆ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪರ್ತ್ಯ: —ಎಲ್ಲ ಕಣಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಡಲು ಹೇಳಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಗಾರವ, ಮದಾದಿಗಳು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತವೆ, ಆದಾಗ್ಯೋ ಇವನ್ನು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಏಕ ಹೇಳಿದೆ?

ಉತ್ತರ: —ಇವೆಲ್ಲವು ಕಣಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಭಿಶಿವಿದ್ವರೂ ಕೂಡ ವಿಶೇಷರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇರೆ-ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕಣಾಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಹೇಗೆದೆಯೆಂದರೆ—ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆನಿಸ್ಯವಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಧಮಾಡುವುದು, ಅನ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿಂದು ಮನ್ಮಿಸಿ ಮಾನ ಮಾಡುವುದು, ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯದ ನಿರ್ವಿಶ್ವವಾಗಿ ಕರಪುಮಾಡುವುದು, ಆಹಾರಾಧಿಕಾರಲ್ಲಿ ಲೋಭಮಾಡುವುದು. ಈ ಗಾರವವು ರಸ, ಮಂಧಿ ಮತ್ತು ಸಾತವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದ್ದು, ಇವು ಮಾನ ಕಣಾಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಭಿಶಿವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಮಾದದ ಬಾಹ್ಯತೆಯು ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಭಿನ್ನರೂಪದಿಂದ ಹೇಳಿದಾಗೆ.

ನಕೆಲ ಕಣಾಯ ಗಾರವ ಮರಾಗದೋಷ ವಾ ಮೋಹಗಳನು ತ್ಯಜಿಸಿ |

ಲೋಕವೃವಹಾರವನು ಬಿಟ್ಟು ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾಗಿ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವನು || ೨೮ ||

ಮಂಡಗಕು ಜಾತಿ, ಲಾಭ, ಕುಲ, ರೂಪ, ತಪ, ಬಲ, ವಿಧ್ಯ, ಇತ್ಯಾರ್ಥಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಇದ್ದು ಅವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ರಾಗ-ದ್ವೀಪ, ಪ್ರೀತಿ-ಅಸ್ತ್ರೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಒಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಮಾಡುವುದು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತ್ರೀತಿ ಮಾಡುವುದು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಲಕ್ಷಣದ ಭೇದದಿಂದ ಭೇದಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಪರದಲ್ಲಿನ ಮನುಶ್ಯಭಾವದ ಪೆರು ಮೋಹನಿದೆ, ಸಂಖಾರದ ಮನುಶ್ಯವಂತೂ ಮುಸಿಗೆ ತಳ್ಳಿನೇ ಇಬ್ಬ, ಅದರಿಂದ ಧರ್ಮಾನು ರಾಗದಿಂದ ಶಿಷ್ಟ ಮೋದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಮನುತ್ತೆಯ ನೃವಹಣಾರವಿದ ಅದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭೇದವಿವಕ್ಷಯಿಂದ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಈ ಭಾವಗಳು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಘಾತಕವಾಗಿದ್ದು ಇವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಧ್ಯಾನವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. || ೨೩ ||

ಈಗ ಇದನ್ನೇ ವಿಶೇಷರೂಪದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ವಿಂಚ್ಯತ್ತಂ ಅಜ್ಞಾಣಂ ಪಾಪಂ ಪ್ರಣಂ ಚತುವಿ ತಿವಿಹೇಣ ।

ಮೋಣವ್ಯವಿಂ ಜೋಃ ಜೋಯತ್ತೋ ಜೋಯಪ ಅಪ್ರಾ ॥ ೨೪ ॥

ಮಿಥ್ಯತ್ತಂ ಅಜ್ಞಾನಂ ಪಾಪಂ ಪ್ರಣಂ ತ್ಯಕ್ತಾತ್ ತ್ರಿವಿಧೀನ ।

ಮಾನವರ್ತೇನ ಯೋಗಿ ಯೋಗಸ್ಥಃ ದ್ಯೋತಯತಿ ಅತಾನಮ್ ॥ ೨೫ ॥

ಅರ್ಥ :—ಯೋಗಿ, ಧ್ಯಾನಿ, ಮುಸಿಯಿರುವವನು ಮಿಥ್ಯತ್ತ, ಅಜ್ಞಾನ, ಪಾಪ-ಪ್ರಣಂ ಇವುಗಳನ್ನು ಮನ-ವಚನ-ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮೌನವ್ಯತಿಕಾರದ ಮಾರ್ಪಾಂಶರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಿ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾಷಾರ್ಥ : ಕೆಲವು ಅನ್ಯನುತ್ತದೆ ಯೋಗಿಗಳು ಧ್ಯಾನಿಯೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಗಳೂ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ದ್ವಿನ್ಯಾಲಿಂಗದ ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಯೆಂದು ಮನ್ಸಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದರ ನಿರ್ವೇಧದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮಿಥ್ಯತ್ತ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಆತ್ಮನಸ್ಯರೂಪವನ್ನು ಯಾಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಮ್ಯಕ್ಶರ್ವದ್ವೈ ಮಾಡುವನಿಗೆ ಮಿಥ್ಯತ್ತ ಅಜ್ಞಾನಗಳಿಂತೂ ತಗಲಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಯಾರ ಧ್ಯಾನವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಣಂ-ಪಾಪಗಳಿರುವೂ ಒಂದುಸ್ವರೂಪವಿದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಅಸ್ತ್ರೀತಿಗಳಿರುವವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಿದಿರುವಾಗ ಯಾರ ಧ್ಯಾನವಾಗುವುದು ಮತ್ತು (-ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವರೂಪಗುಸ್ತಸ್ವ ಅಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ) ಮನ ವಚನದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮೌನವಾಗಿದ್ದರೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯೇಗಾಗುವುದು? ಅದುದರಿಂದ ಮಿಥ್ಯತ್ತ, ಅಜ್ಞಾನ, ಪ್ರಣಂ, ಪಾಪ, ಮನ, ವಚನ, ಕಾರಣದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡುವುದೆಂದರೇನೇ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರರಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. || ೨೬ ||

ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವನು ಮೌನ ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಯಾವ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆಂಬು ದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಮನ-ವಚನ-ಕಾರ್ಯದಿಂ ಮಿಥ್ಯತ್ತ-ಅಜ್ಞಾನ-ಪಾಪ-ಪ್ರಣಂಗಳನು ವಿನಿಷ್ಠಿಸೇ ।

ಮೌನವ್ಯತಿಕಾರದಿಂ ಯೋಗಿ ಯೋಗದರೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವನು ॥ ೨೭ ॥

ಜಂ ಮರ್ಯಾದಿಸ್ತುದೇ ರೂಪಂ ತಂ ಈ ಜಾಸ್ತಾದಿ ಸಹ್ಯಹಾ |
ಜಾಣಗಂ ದಿಸ್ತುದೇ ಉತ್ತೇವ ತಮ್ಮಾಳ್ಳ ಜಂಪೇಮಿ ಕೇಣ ಹಂ || ೭ ||

ಯತ್ ಮರ್ಯಾ ದೃಶ್ಯತೇ ರೂಪಂ ತತ್ ನ ಜಾನಾತಿ ಸರ್ವಥಾ |
ಜ್ಞಾಂಯಕಂ ದೃಶ್ಯತೇ ನ ತತ್ ತಸಾತ್ತಾ ಜಲಾನ್ಮಿ ಕೇಣ ಅಹನ್ || ೮ ||

ಅರ್ಥ :—ಯಾವ ರೂಪವನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತೇನೇ ಆ ರೂಪವು ಮೂರ್ತಿಕವಾದ ವಸ್ತುವಿದೆ, ಜಡವಿದೆ, ಅಚೀತನವಿದೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಶಿಳಯುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ನಾನು ಜ್ಞಾಂಯಕನಿದ್ದೇನೇ, ಆಮೂರ್ತಿಕ ನಿದ್ದೇನೇ. ಇದೆಂತೂ ಜಡ ಅಚೀತನವಿದೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಶಿಳಯುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಯಾರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಿ ?

ಭಾಷಾಧ್ರ :—ಒಂದುವೇಳೆ ಚೆರೆ ಯಾತಾದರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡುವವರಿಂದಾಗಿ ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಸಂಭವವಿದೆ, ಆದರೆ ಆತ್ಮನಂತೂ ಅಮೂರ್ತಿಕನಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ವಚನವುಛ್ಯರಣಿಯಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆ ರೂಪಿ ಪುದ್ಧಲವಿದೆ ಅದು ಅಚೀತನವಿದೆ, ಯಾರನ್ನೂ ಶಿಳಯುವುದಿಲ್ಲ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಯಾರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಿಂದು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನ್ನಾದು ಹೌಸವಿದೆ.||೭||

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ ಅಸ್ತುನದ ನಿರೋಧ ಮಾಡಿ ಸಂಚಿತ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಕಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಸವಾತ್ಸವಣರೋಹೇಣ ಕಮ್ಮಂ ಖವದಿ ಸಂಬಿದಂ |
ಜೋಯತ್ಸೂರೀ ಜಾಣಿ ಜೋಽಂ ಜಿಣದೇವೇಣ ಭಾಸಿಯಂ || ೯ ||

ಸವಾತ್ಸವನಿರೋಧೇನ ಕರ್ಮ ಕ್ಷೇವಯತಿ ಸಂಭಿತಮರ್ |
ಯೋಗಸ್ತಃ ಜಾನಾತಿ ಯೋಗಿಃ ಜಿನದೇನೇನ ಭಾಷಿತಮರ್ || ೧೦ ||

ಅರ್ಥ :—ಯೋಗಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪ ಯೋಗಿ ಮುಸಿಯು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ ಆಸ್ತುನದ ನಿರೋಧ ಮಾಡಿ, ಸಂವರಯುತ್ತಾಗಿ ನೊದಲು ಕಟ್ಟಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಸಂಚಯರೂಪವಿದೆ ಆದರ ಕ್ಷಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಜಿನದೇನರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅದನ್ನು ಶಿಳಿಂಧು ಬೇಕೇ.

ನನಗಾವರೋಪ್ಯ ತೋರುತ್ತಿದೆಯದು ಕನನು ತೀಳಿಯಲಾರದು ಶರ್ವಥಾ |
ಪಾನು ಜ್ಞಾಂಯಕ ಅಮೂರ್ತಿಕನಿರುವುದರಿಂದಾರೋಡನೆ ಪ್ರಾತನಾಡುವುದು || ೧೧ ||
ಯೋಗಿ ಸರ್ಕಾರುವ ನಿರೋಧದಿಂ ಶಂಚಿತ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಕ ಮಾಡುವನು |
ಯೋಗದರಿ ಸ್ತಿರಪಿದ್ದು ಕೋಂಡೆಂದು ಜಿನದೇವ ಹೇಳಿರುವುದರವಿವುದು || ೧೨ ||

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಕರ್ಮದ ಆಸ್ತಿಪವ್ಯ ತಡೆಯುವುದರಿಂದ ಭವಿಕ್ಯುದ ಬಂಧನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣಚಿಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ಜರಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಅಗ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವು ಖಷ್ಟಸ್ವವಾಗಿ ಹೋಕ್ಕಾವು ಸ್ತಾಪಿತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದ ಮಾಡಾತ್ಮ್ಯವಿದೆ. || ೧೦ ||

ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವರಸಿರುವವನಿಗೆ ಈ ಧ್ಯಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೋಽ ಸುತ್ತೋ ವವಹಾರೇ ಸೋ ಜೋಽಕ್ಷಾಜಗ್ರಾ ಸಕಜ್ಜಾಮಿಂ ।

ಜೋಽ ಜಗ್ಗಾದಿ ವವಹಾರೇ ಸೋ ಸುತ್ತೋ ಅಪ್ವಾಷೋ ಕಜ್ಜೋ ॥ ೧೧ ॥

ಯಃ ಸುಪ್ತಃ ವ್ಯವಹಾರೇ ಸಃ ಯೋಗಿ ಜಾಗತ್ತಿರ್ ಸ್ವರೂಪೀಯೀ ।

ಯಃ ಜಾಗತ್ತಿರ್ ವ್ಯವಹಾರೇ ಸಃ ಸುಪ್ತಃ ಅತ್ಯಂತಃ ಕಾಯೀಯೀ ॥ ೧೧ ॥

ಅರ್ಥ :—ಯಾವ ಯೋಗಿ ಧ್ಯಾನಿ ಮುನಿಯು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತ್ತಸಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವನು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತ್ತಸಿರುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಆತ್ಮನಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಮುನಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ವ್ಯವಹಾರವಂತೂ ಸ್ವಲ್ಪಪೂರ್ವಿಕ್ಯಾತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬಂದುವೇಳೆ ಇದ್ದರೆ ಮುನಿಯೆಂಫವನು? ಅವನಂತೂ ಶಾಖಾಂದಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಧರ್ಮದ ವ್ಯವಹಾರವಾದ ಸಂಘದಲ್ಲಿರುವುದು, ಮಹಾವ್ರತಾದಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂಥ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವರಸಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನನ್ನು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುವವನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತ್ತಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾವನು ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವರಸಿದ್ಧಾನ್ತನೆ ಸಾಧಿಸಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಸ್ವರೂಪದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತ್ತಸಿರುವವನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. || ೧೧ ||

ಯೋಗಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಕ್ತ ಕಥನನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಚಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಆತ್ಮಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಇಯ ಜಾಣಿಉಣಿ ಜೋಽಕ್ಷಾಜ ವವಹಾರಂ ಜಯಂ ಸವ್ಯಹಾ ಸವ್ಯಂ ।

ರಧಾಯಂ ಪರಮಪ್ರಾಣಂ ಜರ ಭಣಿಯಂ ಜಿಣವರಿಂದೇಹಿಂ ॥ ೧೨ ॥

ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುವ ಯೋಗಿ ನಿಜಕಾರ್ಯದೊಳಿಳಾಗ್ರಾತರಿರುವರು |

ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತ್ತತರಿರುವವರು ಆತ್ಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುವರು || ೧೨ ||

ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿದ ಯೋಗಿ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲವನು ಶರ್ವಧಾ ತ್ಯಜಿಸುವನು |

ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವನು ಜಿನದೇವರುವದೇಶಿಸಿದ ತೆರದಿ || ೧೨ ||

ಇತಿ ಜ್ಞಾತಾತ್ಮ ಯೋಗೀ ವ್ಯವಹಾರಂ ತ್ಯಜತಿ ಸರ್ವಥಾ ಸರ್ವವ್ಯಾ |

ಧ್ಯಾಯಂತಿ ಪರಮಾತ್ಮಾನಿಂ ಯೆಥಾ ಭಜಿತಂ ಇಚಿನವರ್ದಿಂದ್ರೇತ್ | || ೫ ||

ಅರ್ಥ :—ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಪ್ರೋಕ್ಷತ್ಯಾಗಿ ಕಥನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಯೋಗಿ ಧ್ಯಾನಿ ಮುಸಿಯಿದ್ದವನು ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಜನವರೀಂದ್ರು ತೀರ್ಥಂಕರ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಸರ್ವಥಾ ಸರ್ವವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬಿಡಲು ಹೇಳಿರುವುದರ ಆಶಯವು ಹೇಗೆಯೇ—ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿ ಧ್ಯಾನವಾಗುವುದರಿಂದ ಜನದೇವರು ಹೇಳಿರುವ ಯಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅನ್ಯವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ದಿಂದ ಅನ್ಯಥಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಧ್ಯಾನದ ಉಪದೇಕವನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅದರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾದಿದೆ. ಜನದೇವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಜಾಗ್ರಾ ಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅದು ಸತ್ಯಾರ್ಥವಿದೆ, ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಿದೆ, ಅದೇಪ್ರಕಾರ ಯಾವ ಯೋಗೀಶ್ವರರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರೇ ನಿರಾಳವನ್ನು ಸ್ವಾಸ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. || ೫ ||

ಈ ಜನದೇವರು ಧ್ಯಾನಾಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಪ್ರತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಪಂಚಮಹವ್ಯಯಜುತ್ತೋ ಪಂಚಸು ಸಮಿದಿಸು ತೀಸು ಗುತ್ತಿಸು |

ರಯಣತ್ತಯಂಸಂಜುತ್ತೋ ರ್ಯಾಣಜ್ಯಯಂ ಸಯಾ ಕುಣದ | || ೬ ||

ಪಂಚಮಹಾವರತಯುಕ್ತಃ ಪಂಚಸು ಸಮಿತಿಷು ತಿಸ್ಯಷು ಗುಪ್ತಿಷು |

ರತ್ನತ್ರಯಸಂಯುಕ್ತಃ ಧ್ಯಾನಾಧ್ಯಯನಂ ಸದಾ ಕುರು || ೬ ||

ಅರ್ಥ :—ಯಾರು ಒದು ಮಹಾವರತಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಒದು ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಮೂರು ಗುಪ್ತಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಗ್ರಂಥನಜ್ಞನಚಾರಿತ್ರರೂಪದ ರತ್ನತ್ರಯದಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಹೀಗಾಗೆ ಎಲ್ಲೆ ಮುಸಿಜನರೇ! ನಿಂತು ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡಿರಿ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಪರಿಗ್ರಹದ ತ್ಯಾಗ ಇವು ಒದು ಮಹಾ ಪ್ರತಿಗಳನೆ; ಈಯಾರ್, ಭಾಷಾ, ಏವಾಂ, ಆದಾನಸಿಕ್ಷೇಪಣ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸಹವೆಂದು ಇವು ಒದು ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುನಿ, ಮಂತ್ರ, ಕಾಯದ ನಿರ್ಗದರೂಪವಾಗಿ ಮೂರು ಗುಪ್ತಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹದಿಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಜನದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅದರಿಂದ ಯುಕ್ತವರುವುದು ಮತ್ತು ಸಿಕ್ಷಣ—ವ್ಯವಹಾರರೂಪದ

ನಿಂತು ಪಂಚಮಹಾವ್ಯತ ಪಂಚಸಮಿತಿ ಶ್ರಿಗುಪ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿ |

ಧ್ಯಾನಾರ್ಥಯನವನು ನಿರಂತರ ಮಾಡು ರತ್ನತ್ರಯದಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿ || ೬ ||

ಸಮೃಗ್ಗ ಶರ್ಣಜಾಳ್ನ ಸಂಚಾರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಯಾಕ್ತಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯವಂತಾಗಿ ಧ್ಯಾನವೇ ಇದ್ದು ಒಂದು ನೇಳಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರಪಾಗದಿ ದ್ವಾರೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಡಗಿಸಬೇಕು ಇದು ಕೂಡ ಧ್ಯಾನತುಲ್ಯವೇ ಇದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾತ್ಕುನ ಸ್ವರೂಪದ ಸ್ವಿಜಾಯವಿದೆ ಅದು ಈ ಧ್ಯಾನದ ಅಂಗವೇ ಇದೆ. || ೩೩ ||

ರತ್ನತ್ರಯದ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವಂಥ ಜೀವನು ಆರಾಧಕನೇ ಇದ್ದಾಗಿನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ರಯಣತ್ರಯಮಾರಾಹಂ ಜೀವೋ ಆರಾಹಟ ಮುಣೈಯವ್ಯೋ |

ಆರಾಹಣಾವಿಧಾಣಂ ತಸ್ಯ ಘಲಂ ಕೇವಲಂ ಣಾಣಂ || ೩೪ ||

ರತ್ನತ್ರಯಮಾರಾಧಯುನ್ ಜೀವಃ ಆರಾಧಕಃ ಜಾಳ್ನತವ್ಯಃ |

ಆರಾಧನಾವಿಧಾನಂ ತಸ್ಯ ಘಲಂ ಕೇವಲಂ ಜಾಳ್ನನಮ್ | || ೩೪ ||

ಅರ್ಥ :—ರತ್ನತ್ರಯ ಸಮೃಗ್ಗ ಶರ್ಣಜಾಳ್ನ ಸಂಚಾರಿತ್ರದ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜೀವನನ್ನು ಆರಾಧಕ ನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಆರಾಧನೆಯ ವಿಧಾನದ ಘಲವು ಕೇವಲಜಾಳ್ನನಿಂದಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಸಮೃಗ್ಗ ಶರ್ಣಜಾಳ್ನ ಚಾರಿತ್ರದ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವವನು ಕೇವಲಜಾಳ್ನನವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಗೆ ನೆಂಬುದು ಜನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ. || ೩೪ ||

ಶುದ್ಧಾತ್ಮನೆಂದರೆ ಕೇವಲಜಾಳ್ನನ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜಾಳ್ನನವೆಂದರೆ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನೆಂಬುದನ್ನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಸಿದ್ಧೋ ಸುದ್ಧೋ ಆದಾ ಸವ್ಯಾಂಶೋ ಸವ್ಯಾಲೋಯದರಿಸೀ ಯ |

ಸೋ ಜಿಂಬರೇಹಿಂ ಭಡೇಟ ಜಾಣ ತುಮಂ ಕೇವಲಂ ಣಾಣಂ || ೩೫ ||

ಸಿದ್ಧಃ ಶುದ್ಧಃ ಆತ್ಮ ಸವಜ್ಞಃ ಸವರ್ತಿನೀಕದರ್ಶಿಃ ಚ |

ಸಃ ಜಿನವರ್ಪಃ ಭಡೇತಃ ಜಾನಿಹಿ ತಪ್ಯಂ ಕೇವಲಂ ಜಾಳ್ನನಂ || ೩೫ ||

ಅರ್ಥ :—ಜಿನವರರಾದ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು ಆತ್ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ-ಹಿದ್ದನಿದ್ದಾನೇ—ಯಾರಿಂದಲೂ ಉತ್ಸಂಖಾನಾಗಿಲ್ಲ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಾನೇ, ಶುದ್ಧನಿದ್ದಾನೇ-ಕಮರ್ಪಮಲದಿಂದ ರಹಿತನಿದ್ದಾನೇ, ಸರ್ವಜ್ಞನಿದ್ದಾನೇ-ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಾಲೋಕವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೇ ಮತ್ತು ಸರ್ವದರ್ಶಿಯಿದ್ದಾನೇ-ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಾಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೇ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮನಿದ್ದು ಎಲ್ಲೆ ಮಾನಿಯೇ! ಸೀನು ಅವನನ್ನೇ ಕೇವಲಜಾಳ್ನನವೆಂದು ತಿಳಿ

ತ ರತ್ನತ್ರಯದಾರಾಧನೆ ಮಾತ್ರ ಕೇವನಮು ಆರಾಧಕನೆಂದರಿಷ್ಟು |

ಆರಾಧನೆಯ ವಿಧಾನದ ಘಲವು ತಾನೇ ಕೇವಲಜಾಳ್ನನವಾಗಿರುವುದು || ೩೬ ||

ಆತ್ಮನು ಸಿದ್ಧ ಶುದ್ಧನಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವಜ್ಞಮೇಣ್ಣವರ್ತಿನೀಕದರ್ಶಿಯಿರುವನು |

ಆತ್ಮ ಕೇವಲಜಾಳ್ನನಿಯಿದನೆಂದು ಜಿನವರರು ಹೇಳುದಂ ವೀರಿಷ್ಟುದು || ೩೬ ||

ಅಥವಾ ಆ ಕೇವಲಜ್ಞನವನ್ನೇ ಆತ್ಮಸ್ಮಿದು ಇಲ್ಲ. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪನ್ನು ಪ್ರದೇಶ ಭೇದವಿಲ್ಲ, ಗುಣ-ಗುಣಯ ಭೇದವಿದೆ ಅದು ಗೌಣವಿದೆ. ಈ ಆರಾಧನೆಯ ಫಲವನ್ನು ಮೊದಲು ಕೇವಲಜ್ಞನವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದೇ ಇದು ಇದೆ. || ೩೬ ||

ಯಾವ ಯೋಗಿಯು ಜನದೇವರ ಮತದಿಂದ ರತ್ನತ್ರಯದ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ರಯಣತ್ತಯಂ ಪಿ ಜೋಕಿ ಆರಾಹಜಿ ಜೋ ಹು ಜಿಣವರಮಾಣ |
ಸೋ ರಘಾಯಾದಿ ಅಪ್ರಾಣಂ ಪರಿಹರಣ ಪರಂ ಇ ಸಂದೇಹೋ || ೩೭ ||

ರತ್ನತ್ರಯಮಃ ಯೋಗಿ ಆರಾಧಯತಿ ಯಃ ಸ್ವಾಟಿಂ ಜಿನವರಮತೀನೆ |
ಸಃ ಧ್ಯಾಯತಿ ಅತಾನಂ ಪರಿಹರತಿ ಪರಂ ನ ಸಂದೇಹಃ || ೩೮ ||

ಅರ್ಥ :— ಯಾವ ಯೋಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮುನಿಯು ಜನೇಕ್ಷರದೇವರ ಮತದ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ರತ್ನತ್ರಯ ಸವ್ಯಾಗರ್ಣನ ಜ್ಞಾನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಪ್ರಕಟಿಸುವದಿಂದ ಆತ್ಮನದೇ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಪಕ್ಷಿಂದರೆ ರತ್ನತ್ರಯವು ಆತ್ಮನಗುಣವಿದ್ದು ಗುಣ-ಗುಣಯಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ, ರತ್ನತ್ರಯದ ಆರಾಧನೆಯು ಅದು ಆತ್ಮನದೇ ಆರಾಧನೆಯಿದೆ ಅದೇ ಪರದ್ರವ್ಯವನನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆಯಿಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. || ೩೯ ||

ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ರತ್ನತ್ರಯವು ಹೇಗೆದೆಯೆಂದು ಮೊದಲು ಕೇಳಿಲಾಗಿತ್ತು ಅದರ ಉತ್ತರವನ್ನು ಈಗ ಆಚಾರ್ಯ ದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜಂ ಜಾಣಿತ ತಂ ಸಾಣಂ ಜಂ ಪಿಬ್ಜಿತ ತಂ ಚ ದಂಸಣಂ ಜೀಯಂ |
ತಂ ಚಾರಿತ್ರಂ ಭಣಿಯಂ ಪರಿಹಾರೋ ಪುಣಿಪಾವಾಣಂ || ೩೯ ||

ಯತ್ ಜಾನಾತಿ ತತ್ ಜ್ಞಾನಂ ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಿತಚ್ಚಾ ದರ್ಶನಂ ಜ್ಞೀಯವಾ |
ತತ್ ಚಾರಿತ್ರಂ ಭಣಿತಂ ಪರಿಹಾರಃ ಪುಣಿಪಾವಾನಾವಾ || ೪೦ ||

ಅರ್ಥ :— ಯಾವುದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅದು ಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಯಾವುದು ಸ್ನಾಡುವುದು ಅದು ದರ್ಶನವಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಪುಣಿ ರಾಗೂ ಸಾವದ ಪರಿಹಾರವಿದೆ ಅದು ಚಾರಿತ್ರವಿದೆಯಿಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಯಾವ ಯೋಗಿ ರತ್ನತ್ರಯವನಾರಾಧಿಪನು ಪ್ರಕಟಿ ಜಿನವರಮತಿಂ |
ಅವನಾತ್ಮನನುಧ್ಯಾನಿವನು ಪರಪರಿಪರವನ್ನು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ || ೪೧ ||

ಯಾವುದು ತಿಳಿಪುದು ಜ್ಞಾನವಿದ್ದಾವುದು ಮೋಡುವುದು ದರ್ಶನವಿದೆ |
ಯಾವುದು ಪುಣಿಮೇಸ್ತಾಪವನು ಪರಿಹಿಪುದದನು ಚಾರಿತ್ರವೆಂದಿರೆ || ೪೨ ||

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಇಲ್ಲಿ ಸೋಚುವಂಥ ಹಾಗೂ ತಿಳಿಯುವಂಥ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವಂಥ ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ, ಇವಂತೂ ಗುಣಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಇವು ಕರ್ತೃವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೋಚುವ, ತಿಳಿಯುವ, ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀಯೆಯ ಕರ್ಕ್ಯಾ ಅಕ್ಷಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ಮೂರು ಆತ್ಮ ಇದ್ದು, ಗುಣಗುಣಿಯೊಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶ ಭೇದವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ರತ್ನತ್ರಯಾನೆಂದರೆ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾಗಿನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. || ೧೬ ||

ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈಗ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, —

ತಚ್ಚರುಕು ಸಮೃತ್ತಂ ತಚ್ಚಗ್ಗಹಣಂ ಚ ಯವಜಿ ಸಣ್ಣಾಣಂ ।
ಚಾರಿತ್ರಂ ಪರಿಹಾರೇ ಪರೂವಿಯಂ ಜಿಣವರಿಂದೇಹಿಂ ॥ ೧೭ ॥

ತತ್ಪ್ರಸೂತಿ ಸಮೃಕ್ತ್ವಂ ತತ್ಪ್ರಸೂತಾಣಂ ಚ ಭವತಿ ಸಂಜ್ಞಾಸಮ್ ।
ಚಾರಿತ್ರಂ ಪರಿಹಾರಃ ಪ್ರಜಲ್ಲಿತಂ ಜಿನವರೇಂದ್ರ್ಯಃ ॥ ೧೭ ॥

ಅರ್ಥ :— ತತ್ಪ್ರಸೂತಿಯು ಸಮೃಕ್ತ್ವಾದಿ, ತತ್ಪ್ರಸೂತ ಗ್ರಹಣವು ಸಮೃಗ್ಂಜಾಣಾನವಿದೆ, ಪರಿಹಾರವು ಚಾರಿತ್ರಾವಿದೆಯೆಂದು ಜಿನವರೇಂದ್ರ್ಯ ತೀರ್ಥಂಕರ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ,

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಜೀವ, ಆಜೀವ, ಆಸ್ತಿವ, ಬಂಧ, ಸಂವರ, ನಿಜರೀ, ನೋಕ್ಕವೆಂಬ ಈ ಏಕು ತತ್ಪ್ರಸೂತ ಕ್ರಿಯೆ ರೂಪ ಪ್ರತೀತಿಯು ಸಮೃಗ್ಂಜಾಣಾದ ವಿದೆ, ಇವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಸಮೃಗ್ಂಜಾಣಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಪಾದಪ್ರಸ್ಥದ ಪರಿಹಾರ ಸಂಬಂಧದ ಶ್ರೀಯೆಯ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಆದು ಚಾರಿತ್ರಾವಿದೆಯೆಂದು ಜಿನೆಶ್ವರದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಇವನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಯ-ಪ್ರವಹಾರನಯಿದಿಂದ ಆಗಮನ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸೂಧಿಸಬೇಕು. || ೧೭ ||

ಈಗ ಸಮೃಗ್ಂಜಾಣನವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ದಂಸಣಸುದೊಽಂ ಸುದೊಽಂ ದಂಸಣಸುದೊಽಂ ಲಂಜೇಇ ಉಪಾಣಂ ।
ದಂಸಣವಿಹಿಣಾಪ್ರಾಪ್ತಿಸೊಽಂ ಲಂಜೇ ತಂ ಇಚ್ಛಿಯಂ ಲಾಹಂ ॥ ೧೮ ॥

ದರ್ಶನಕುದ್ದಃ ಶುದ್ಧಃ ದರ್ಶನಕುದ್ದಃ ಲಭಕೇ ನಿವಾರಣಮ್ ।

ದರ್ಶನವಿಹಿಣಾಪ್ತಿರುಣಃ ನ ಲಭಕೇ ತಂ ಇಷ್ಟಂ ಲಾಭಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ಆ ತತ್ಪ್ರಸೂತಿ ಸಮೃಕ್ತ್ವಾದಿ ತತ್ಪ್ರಸೂತ ಗ್ರಹಣವು ಸಮೃಗ್ಂಜಾಣಾನವಿದೆ ।

ಜತಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಜಾರಿತ್ರಾವಿದೆಯೆಂದು ಜಿನವರೇಂದ್ರ್ಯ ಹೇಳಿರುವರು ॥ ೧೯ ॥

ದರ್ಶನಕುದ್ದಂ ಶುದ್ಧಂ ದರ್ಶನಕುದ್ದಂ ನಿವಾರಣಪಡೆಯುವನು ।

ದರ್ಶನವಿಹಿಣಾಪ್ತಿರುಣವನು ಪಡೆಯಲಾರನು ಇಷ್ಟ ಲಾಭವನು ॥ ೧೯ ॥